Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

Тошкент ҳақиқати

РЎЗНОМА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ ҚЎМИТАСИ, ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ КЕНГАШИНИНГ БОШ НАШРИ

● № 31 (10.027). ● 1991 йил 13 февраль ● чоршанба ● Баҳоси 6 тийин.

• ЯНГИЛИКЛАР • ХАТЛАР • ХАБАРЛАР

ЎЗБЕКИСТОН ССР ПРЕЗИДЕНТИ ҲУЗУРИДАГИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИДА

Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримов Вазирлар Маҳкамасининг 7 февралда бўлиб ўтган мажлисини оча туриб, Ўзбекистон ССР ҳукумати аъзоларининг, совет ва хўжалик идоралари раҳбарларининг эътиборини ҳал этилмаган муаммолар ва фойдаланилмаган резервларга, халқ хўжалиги ишини барқарорлаштиришни таъминлашга доир иқтисодий ёндашувларни такомиллаштириш ва чуқурлаштириш масалаларига, келгусидаги бозор шароитида жумҳурият аҳолисининг энг муҳим ва долзарб эҳтиёжлари рўёбга чиқарилиши учун барча бўғиндаги раҳбар кадрларнинг масъулиятини оширишга қаратди.

Бултур оғир йил бўлди. Шундай бўлсада, мамлакат иқтисодиётидаги оғир аҳволга, хўжалик алоқалари яхши мувофиқлаштирилмаганлигига ва ишлаб чиқариш суръатлари пасайиб кетганлигига қарамай, жумҳурият халқ хўжалиги тармоқларини соғломлаштиришга доир аниқ-равшан тадбирлар амалга оширилганлиги ижтимоий-иқтисодий ривожланишнинг асосий кўрсаткичларини муайян даражада ўстиришга ва бирмунча барқарорликка эришишга имкон берди.

Ишлаб чиқарилган миллий даромад ҳажми 1989 йилга нисбатан 3,4 фоиз, саноат маҳсулоти 1,5 фоиз, қишлоқ хўжалиги маҳсулоти 4,4 фоиз, халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш эса 6,5 фоиз кўпайди. Ижтимоий маданий соҳани ривожлантиришга сарфланган сармоянинг ялпи салмоғи ўсди. Ўзбекистон ССР Президентининг фармонларига биноан аҳолининг долзарб ижтимоий эҳтиёжларига ва халқ хўжалиги тармоқларига жумҳурият ва маҳаллий бюджетлардан қўшимча равишда салкам 460 миллион сўм сарфланди. Кўп болали оналарга қўшимча ҳақ, энг кам пенсиялар, нафақалар ва стипендиялар, интернат-уйларда овқатланишга ажратиладиган маблағлар оширилди. Аҳолини ичимлик сув ва табиий газ билан кафолатли тарзда таъминлашга оид ишлар фаол олиб борилмоқда. Фуқароларнинг шахсий ёрдамчи хўжаликларини ривожлантириш ва якка тартибда уй-жойлар қуришни кенгайтириш мақсадида қарийб 1,5 миллион оилага жами 183 минг гектар ер участкаси ажратилди.

Ана шундай ижобий силжишларга эришилди. Шу билан бир қаторда жумҳурият ҳукуматининг режа кўрсаткичлари қандай бажарилганлиги тўғрисидаги ҳисоботларгагина асосий эътибор берилган аввалги йиллардаги мажлисларидан фарқ қилиб, бу гал иқтисодиётдаги ишларнинг аҳволи, камчиликлар ва нуқсонларнинг сабаблари жиддий ва талабчанлик билан таҳлил этилди, муайян раҳбарларнинг ва энг аввало комплекслар ишининг пировард натижалари учун жавобгар бўлган Вазирлар Маҳкамаси раиси ўринбосарларининг масъулияти кучайтирилди.

Саноатда маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажмларининг камайиб бораётганлиги сезилди, маҳсулот етказиб бериш юзасидан шартнома интизоми сусайди. Халқ истеъмол моллари ишлаб чиқариш комплекс дастури топшириқлари тўла бажарилмади. Ўзбекистон ССР енгил саноат вазири А. С. Икромовга нисбатан қатъий талаб қўйилди. Тармоқда 25 та корхона ишлаб чиқариш суръатларини пасайтириб юборди. 188 миллион сўмлик халқ истеъмол моллари ишлаб чиқариш режаси бажарилмади, одамлар учун энг зарур буюмлар ишлаб чиқаришда катта қолоқликка йўл қўйилди. Барқарор ишлаши ва аҳолининг халқ истеъмол молларига нисбатан ўсиб бораётган эҳтиёжини таъминлаши лозим бўлган тармоқда айни шундай бўлди.

Ана шу муаммоларни ҳал этишда нима учун ташаббус, омилкорлик ва иқтисодий ёндошувлар кўрсатилмаяпти? Мажлисда вазирликлар, идоралар ва ижроия комитетларнинг раҳбарларига тез-тез ана шундай савол берилди. Афсуски, уларнинг айримлари ишни пухта таҳлил этиш ва амалий таклифлар ўрнига анъанавий равишда материаллар, ускуналар ва бошқа ресурслар марказлаштирилган тарзда етказиб берилмаганлигини баҳона қилиб кўрсатдилар. Тўғри, шундай бўлган. Бироқ бозорга ўтишнинг ҳозирги шарт-шароитлари янги-янги ёндашувларни қидириб топиш ғоят зарурлигини тақозо этмоқда. Жумҳуриятимизда эса улар мавжуд.

(Давоми иккинчи бетда).

1991 йил — Алишер Навоий йили

ТУРКИЙ ХАЛҚЛАРНИНГ ФАХРИ

ПОЙТАХТИМИЗнинг Киров ноҳиясидаги 274-мактабда Алишер Навоийнинг ҳаёти ва ижодига бағишланган адабий кеча бўлиб ўтди. Унда мактаб жамоаси билан бир қаторда «Оқтепа» маҳалласининг фаоллари ва бир гуруҳ адабиётшунос олимлар иштирок этдилар.

—Алишер Навоий Шарқ халқлари, айниқса, туркий халқларнинг фахри ҳисобланади,— деди Ўзбекистон Фанлар академияси Ҳ. Сулаймонов номидаги Қўлёзмалар илмгоҳининг илмий ходими, филология фанлари номзоди Фозила Сулаймонова.— У ўзининг адабий мероси билан жаҳон адабиётининг Данте, Шекспир ва Бальзак сингари йирик намояндалари қаторида туради. Алишер Навоийнинг ҳар бир девонида 600—650 тадан ғазал бўлиб, ижодкор бу асарларида кишиларни меҳр-шафқатли, раҳмдил, мард, жасур ватанпарвар ва садоқатли бўлишга даъват этади.

Жумҳуриятимизда узоқ йиллар давомида Навоийни атеист, яъни худосиз қилиб кўрсатишга бемаъни уринишлар бўлди. Аммо биз улуғ шоир ва мутафаккир ижодини ўз даври нуқтаи назаридан ўрганишимиз, Навоийни яхшироқ тушуниш учун ислом ва тасаввуф фалсафасидан чуқур хабардор бўлишимиз лозим.

Шундан сўнг олима Навоий тириклик пайтида ҳиротлик машҳур қилқалам ҳаттот Султонали Машҳадий томонидан 1465—1466 йилларда китобат қилинган «Илк девони»нинг қизиқарли тақдири, унинг асл нусхаси ҳозир Ленинград давлат халқ кутубхонасида сақланаётгани ҳақида сўзлаб берди.

Ўзбекистон Фанлар академияси Адабиётшунослик илмгоҳининг аспиранти Валижон Қодиров ва шу илмгоҳнинг илмий ходими, «Эски ўзбек ёзуви» китобининг муаллифи Раҳимбой Жуманиёзов Навоий ижодидан чинакамига баҳраманд бўлиш учун араб ва форс тилларидан ҳам хабардор бўлиш лозимлигини таъкидлашди, шоир ғазалларидан ифодали ўқиб беришди. Шу мактабнинг собиқ ўқувчиси, Алишер Навоий номидаги жумҳурият Адабиёт музейининг раҳбари Баҳодир Валиев мактаб жамоасига Навоийнинг «Илк девони» ва Бобурнинг аруз назариясига оид «Мухтасар» асарини тақдим этди.

Мактаб ҳаваскорлари Навоий ғазаллари билан айтиладиган қўшиқлар ва рақслардан, «Алишер Навоий» драмасидан саҳналар кўрсатишиб, навоийхонлик кечасига ўзига хос жозиба бахш этдилар.

Р. ҚУДРАТОВ.

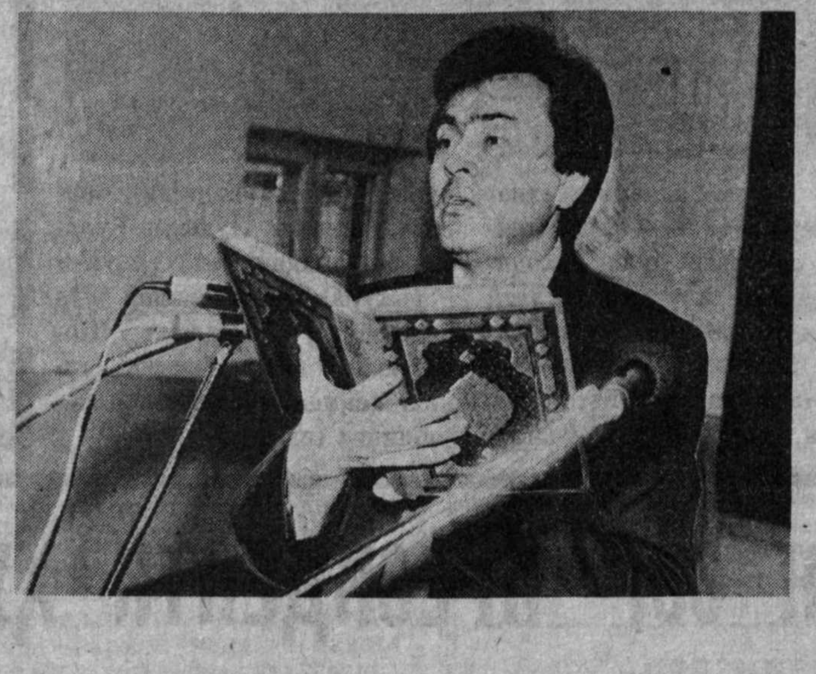

● СУРАТЛАРДА: 274-мактабда ўтказилган навоийхонликдан лавҳалар.

Сураткаш Ҳ. ШОДИЕВ.

УРУШНИ ТЎХТАТИШ КЕРАК

Улуғ Ватан уруши бошланганида мен 11 ёшда эдим. Ўша пайтдаги қийинчиликлар ёш бўлсам-да, фикримда муҳрланиб қолган. Қишлоқ аҳолиси очликдан нон қидириб бўз ерларга кетиб, қишлоқлар кимсасиз, ҳувиллаб қолар эди. Чунки ўша пайтда Мирзачўлга бориб, ўша ерда пахта эккан одамларга ун ва қорамол бериларди.

Бутун уруш давомида вилоятдаги колхоз ва совхозларга экилган қанд лавлаги кишиларнинг асосий озиқ-овқати бўлиб ҳисобланарди. Нон етишмаслиги сабабли қанд лавлагининг ҳам бозори чаққон эди.

Бир воқеа ҳали ҳам ёдимдан чиқмайди. Марҳум онам бир тоғора қанд лавлаги пишириб, уни сотиб келиш учун мени Октябрь бозорига юборди. Бозорга бориб тоғорани ерга қўйишим билан қаердандир бегона болалар пайдо бўлиб тоғорадаги лавлагига чанг солдилар ва кўз олдимда уни еб тугатдилар.

Мен хафа ҳолда уйга қайтдим. Онам раҳматлик ҳам қаттиқ ранжиди. Фақат отам бизга далда бердилар: «Қўяверинглар, ўшалар очликдан шундай қилишга мажбур бўлишган, сен, ўғлим, улар учун савобли иш қилибсан. Урушнинг номи ўчсин, болам, ўрмонга ўт кетса ҳўлу-қуруқ баравар ёнар экан. Русми, ўзбекми — инсон боласи бўлгандан кейин савобли иш қилиш керак».

Бу воқеани шунча йилдан кейин эслашимга сабаб яна уруш бўлди. Форс кўрфазида бошланган жанглар қаҳримни келтирди. Ахир, бойликни кетидан қувиш учун ҳукуматлар ўз фуқароларини ажал оловига ташлаяптилар-ку! Агар Кувайтда нефть конлари ўрнига яйловзор бўлганида шундай бўлармиди! Йўқ! Ҳамма гап ана шу «қора олтин»да.

Шукурким, бизнинг диёримизда тинчлик. Лекин биз хотиржам бўлишимиз керак эмас. Курраи заминимизнинг бошқа ерида қанчадан-қанча бегуноҳ кишиларнинг қони тўкилмоқда. Мен ҳаётий тажрибага эга инсон бўлганим учун мурожаат этаман. Уруш тўхташи керак. АҚШ Форс кўрфазидан, Ироқ Кувайтдан, Исроил эса Ливандан чиқиб кетиши лозим. Барибир бошқа юртнинг қарғаб берган нони қорин тўйғазмайди.

Т. САФАРОВ,
пенсионер ўқитувчи.

ТИНЧЛИККА НЕ ЕТСИН

ҲОЗИР жаҳон афкор оммасининг бутун диққат-эътибори Форс кўрфазидаги воқеаларга қаратилган бўлса, мамлакатимиз халқини Болтиқбўйи жумҳуриятлари хусусан, Литвадаги воқеалар ташвишлантирмоқда. Зеро, бу ердаги нотинчлик умумий ватанимиз — СССР ҳудудида рўй бераётир.

Мен сиёсатчи эмасман, демоқчиманки, Литва воқеаларини шарҳламоқчи ёки унга баҳо бермоқчи эмасман. Лекин бир нарсани таъкидламоқчиман. Назаримда ҳозир бизга белгиланган режаларимизни амалга оширмоқ учун тинчлик, осойишталик, хотиржамлик, босиқлик, келишиб ҳаракат қилиш жуда зарур.

Тарихдан маълумки, ортиқча бақириш, чақириш, шовқин-сурон, ур-тўполон ҳеч қачон яхшилик олиб келган эмас. Энг ачинарлиси, бундан халқ азият чекади. Қолаверса, ҳар қандай зиддиятли масалани қонунлар асосида, музокаралар йўли билан ҳал қилса бўлади. Мен умумий уйимизда ана шундай йўл тутилишини истар эдим.

С. АИТУБОЕВ,
Калинин ноҳиясидаги Ўзгариш қишлоқ шўроси ижроия қўмитасининг раиси.

ҚИШДА ҲАМ ЁЗДАГИДЕК

АНГРЕН шаҳридаги картон идишлар комбинати қошида ишлаб турган иссиқхона корхона ишчиларининг сабзавот ва кўкат маҳсулотларига бўлган эҳтиёжини қондиришда асқотяпти. Иссиқхонанинг Ж. Ойхўжаев бошлиқ бригадаси аъзолари 1990 йилда помидор, пиёз, редиска ва ҳар хил кўкатлардан мўл ҳосил олдилар. Экинларни парваришлашда Ф. Сайдазова, Н. Неъматуллаева, С. Оппоқхўжаева, А. Жўраевалар жонбозлик кўрсатишди.

Шу кунларда иссиқхонага кирсангиз қилинаётган ишларни кўриб кўзингиз қувнайди, дилингиз яйрайди. Укроп, редиска, петрушка барқ уриб ўсяпти. Помидор, бодринг кўчатлари бўлиқ, бир текис. Комбинат жонкуярлари иссиқхонада лимон ва гул етиштиришни ҳам унутмаганлар. 1990 йилда ўтказилган лимон кўчатларининг парвариши яхши олиб бориляпти. Етиштирилган ҳосилнинг асосий қисми ишчиларга тарқатиляпти.

Т. ШЕРАЛИЕВ.

НАВОИЙХОНЛИК ДАВОМ ЭТМОҚДА

Шу кунларда жумҳуриятимизда А. Навоий таваллудининг 550 йиллигига бағишланган тадбирлар давом этмоқда. Яқинда Ангрен шаҳрида Тошкент вилоят давлат педагогика олийгоҳида адабий-бадиий кеча бўлиб ўтди. Унда Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Тил ва адабиёт илмий-текшириш институтининг етакчи мутахассислари, филология фанлари доктори Б. Саримсоқов, филология фанлари номзодлари Е. Исоқов ва А. Жабборовлар А. Навоийнинг ҳаёти, давлат арбоби сифатидаги фаолияти, ижоди ҳақида фикр-мулоҳазалари билан ўртоқлашдилар.

Олийгоҳ талабалари Б. Нораллиев, Б. Тожиев, О. Эшонхонова, Д. Аббосова, А. Пиримқуловлар Алишер Навоийнинг рубоийлари ва чистонларидан намуналар ўқидилар. Ҳаваскорлик ансамбли қатнашчилари эса шоир ғазаллари билан айтиладиган қўшиқларни куйлашди.

Ҳ. НИЗОМХОНОВ.

ЗАМОНАМИЗ АРДОҚЛАЙДИ

Янгийўл ноҳиясидаги «Интернационал» жамоа хўжалиги клубида ҳам колхозчилар, 47- ва 48-ўрта мактабларнинг ўқитувчи ва ўқувчилари иштирокида «Замонамиз ардоқлайди улуғ шоирни» мавзусида суҳбат, адабий-бадиий кеча ўтказилди. Унда кеча иштирокчилари шоир ғазалларидан намуналар ўқишдан ташқари «Навоийнинг ёшлиги», асаридан Язд чўлидаги карвонсаройда Шарафиддин ал-Яздий билан учрашув саҳналаридан кўринишлар намойиш қилишди. Навоий ролини 47-ўрта мактабнинг бешинчи синф ўқувчиси С. Турсунов ижро этди. Саҳна асарлари қаҳрамонлари образини яхши талқин этган ўқувчиларга мактаблар педагогик кенгашлари номидан ташаккур билдирилди.

Х. ЮНУСОВ.

УЙ ТЎЙЛАРИ

ЎТГАН йили Олмалиқ шаҳрида ҳар қачонгидан ҳам кўп уй-жойлар фойдаланишга топширилди. Йиллик давлат режаси 6,2 фоиз ошириб адо этилди. Марказлашган давлат капитал маблағлари, корхоналар ва ташкилотларнинг ўз маблағлари ҳисобига ўнларча минг квадрат метр саҳнли замонавий уйлар қад кўтариб, ўсиш суръати 42 фоизни ташкил этди.

Шаҳар бўйича уй-жой қурилиши дастурининг бажарилишига етакчи бинокорлик ташкилотлари салмоқли ҳисса қўшдилар. Айниқса, уйсозлик комбинати жамоасининг улуши катта бўлди. Уйсозлар йиллик режани 105 фоиз қилиб бажардилар. Ҳаммаси бўлиб эса 40 минг 204 квадрат метр фойдали майдонга эга бўлган турар-жойларни қуриб битказишди. Уларда юзлаб олмалиқлик меҳнаткашлар оилалари уй тўйлари ўтказдилар.

«Алмаликсвинецс т р о й» тресті бинокорлари ҳам бу хайрли ишдан четда қолмадилар. Тўғри, уларнинг қурган уйлари нисбатан анча кам. Ҳаммаси бўлиб 7356 квадрат метрни ташкил этди. Лекин трест бунёдкорлари бу муҳим соҳа бўйича зиммаларига юклатилган вазифани беш фоиз ортиғи билан уддаладилар. Шу жиҳатдан уларнинг эришган ютуқлари ҳам таҳсинга сазовордир.

Шаҳардаги бу йирик бинокорлик ташкилотларининг жамоалари янги йилда ҳам кўпроқ уй-жойларни қўлдан чиқариш учун ҳиммат камарини маҳкам боғлаб ишламоқдалар.

М. МАҲМУДОВ.

ИШ ҲАҚИ КЎПАЙМОҚДА

БИРИНЧИ цех «Малика» трикотаж ишлаб чиқариш бирлашмасининг етакчи бўлинмаларидан бири ҳисобланади. Унинг жамоаси доим пешқадамлар сафида бўлмоқда. Трикотажчилар янги йилни ҳам дуруст бошлашди.

Сафига турли миллатга мансуб чеварларни бирлаштирган жамоа ўзининг байналмилаллиги билан ҳам шуҳрат қозонган. Ҳамма аҳил оила аъзоларидек ҳалол ва фидокорона меҳнат қилади. Шунинг учун ҳам меҳнат кўрсаткичлари юқори бўлмоқда. Ҳар куни қўшимча маҳсулот тайёрланяпти.

Цех илғорлари ҳақида сўз кетгудек бўлса биринчи навбатда опа-сингиллар Муяссар, Мовлуда, Муқаддас Файзиевалар, уларнинг касбдошлари Лидия Рогова, Ҳуррият Муҳаммадалиева, Фотима Зиёхонова, Карима Аҳмедоваларнинг номлари тилга олинади. Кўп жиҳатдан шу пешқадамларнинг фидокорлиги туфайли маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтириш қатори сифатини яхшилашда, тежамкорликда ҳам муайян ютуқлар қўлга киритилмоқда. Ўтган йили тўрт тоннага яқин трикотаж толаси тежаб қолинган эди. Бу йил олий навга топширилаётган маҳсулот миқдори унинг жами ҳажмида нормадаги 88 ўрнига 97 фоизга етди. Унумли ва сифатли ишлаш туфайли ишчи-хизматчиларнинг маоши ҳам кўпаймоқда. Улар олаётган ўртача иш ҳақи 25 сўм атрофида кўпайди.

С. СУЛТОНОВ.

«НАВРЎЗ ТАРОНАЛАРИ»— МОСКВАДА

Москва Давлат консерваториясининг катта концерт залида СССР бастакорларининг янги ёзилган асарларини эшитиш ниҳоясига етди. Бунда ҳамюртларимиз Ҳабибулла Раҳимовнинг «Дутор садоси» симфоник оркестр учун фантазияси, Тўлқин Қурбоновнинг «Аския», Рустам Абдуллаевнинг фортепьяно ва симфоник оркестр ижроси учун ёзилган «Наврўз тароналари»нинг иккинчи концерти тақдим этилганди.

Айниқса «Аския» мусиқашунос ва тингловчиларда яхши таассурот қолдирди. Бу мусиқада миллий жанр бўлиб, бошқа халқларда деярли учрамайди. Сўз ўйинлари, оммавий кулгилар, аскиябозларнинг тортишувлари, турли хил чолғу асбоблари ёрдамида жонли, ранг-баранг ифодаланганлиги тошабинларни хушнуд этди.

Рустам Абдуллаев кўрикка тақдим этган асарини Белоруссия ССР симфоник оркестри билан ҳамкорликда куйлади. Залда янграётган мусиқа тингловчи ҳаётида «Наврўз» кунлари табиатнинг уйғониши, гулларнинг очилиши, қушларнинг сайраши, халқ шодиёналари, урф-одатлари, уларнинг орзу-умидларини жонлантирди.

Ўтган куни Р. Абдуллаев Москвадан СССР мусиқа арбоблари кенгаши аъзоси, халқаро фондлар, кўрик ва фестиваллар совриндори, бастакор Юрий Самойлович Ольхадан телеграмма олди.

«Ҳамкасб, янги асарингиз менга ёқди. Айниқса топган деталларингизда замонавийлик, бетакрорлик, миллийлик яққол сезилиб туради. Рухсатингиз билан асарингизни Совет Иттифоқи ва чет эл саҳналарида ижро этмоқчиман. Кейинроқ грампластинкага ёздириш ниятим ҳам бор. «Наврўз тароналари»ни биринчи концерти билан қўшиб менга юборсангиз».

— Жўнатдингизми?— сўрадим Рустам акадан.

— Ҳа, юбормай бўладими,— деди у киши кулгига олиб.— Чет элликлар мусиқа асарларимиз орқали бўлса ҳам Шарқда шундай халқ ва уларнинг «Наврўз»и борлигини билиб қўйишса ёмон бўлмас.

«Наврўз тароналари» билан бир қаторда юқорида номлари зикр этилган асарлар ҳам иттифоқ телевидениеси ва радиосидан эшиттириш мақсадида ёзиб олинди.

И. ТОШЕВ.

ЯРИМ БАҲОСИДА ВА ТЕКИН

Оҳангарон ноҳиясидаги Ворошилов номли шўро хўжалиги ўз ҳисобидаги 22 та уйни яшаб турган меҳнаткашларга уй нархининг ярим баҳосига сотди. Яъни ҳар бир хонадон ҳовлиси билан 1000—1500 сўмгача баҳоланди.

Хўжалик маъмурияти кенгаши Улуғ Ватан уруши ногиронларини ҳам эсдан чиқармади. Ғамхўрлик тариқасида Ҳабибулла Турматов, Турғун Ҳолиқовларга яшаш жойи текин берилди. Бундан ташқари, 38-мактаб ўқитувчилари Вазира Тўйчиева, Ҳолида Ҳамроева, Тўлқин Ҳожиқуловлар ҳам уй-жойга бепул эга бўлдилар.

Н. АБДУРАСУЛОВ.

БОШ КИЙИМЛАР КОРХОНАСИДА

● СУРАТКАШ Ҳ. Солиҳов ушбу суратларни жумҳуриятимиз пойтахтидаги Охунбобоев номли бош кийимлар фабрикасининг филиалида олган. Бу ерда ҳар йили юзларча минг сўмлик турли-туман маҳсулотлар савдо шохобчаларига етказиб берилмоқда. Филиал техника назорати бўлими ходими Феруза Умарова ва уста Иқбол Солиҳовалар тикилган болалар бош кийимини буюртмачиларга жўнатиш олдидан яна бир бор текшириб кўрмоқдалар (юқорида), бригада бошлиғи Зулфия Ғуломова (чапдан), тикувчи Маъмура Носировалар ўз шогирди Марҳамат Шокировага чокни силлиқ тикиш ҳақида маслаҳатлар беришяпти (пастда).

РЕФЕРЕНДУМ: У НИМА ЎЗИ?

СССР халқ депутатларининг IV съездида СССРни тенг ҳуқуқли жумҳуриятлар федерацияси сифатида сақлаб қолиш тўғрисидаги масалани узил-кесил ҳал қилиш мақсадида умумхалқ овоз бериши (СССР референдуми) ўтказиш лозим эканлиги ҳақида келишиб олинган эди. Шу сабабли СССРнинг Олий Кенгаши ушбу масала бўйича 16 январь 1991 йилда ўзининг тегишли қарорини қабул қилди. Қарорга асосан, 17 март 1991 йилни бутун мамлакат ҳудудида умумхалқ овоз бериши (яъни СССР референдуми) ўтказиладиган бўлди. Унга ҳуқуқий асос бўлиб 27 декабрь 1990 йилда қабул қилинган «Умумхалқ овози бериши (СССР референдуми) тўғрисида»ги СССР қонуни ҳисобланади.

Шуни алоҳида таъкидлаш лозимки, умумхалқ овоз бериши бевосита ва тўғридан-тўғри демократиянинг алоҳида бир кўриниши бўлиб намоён бўлади. Халқ — ўз эркини бундай шаклда ифодалаши мамлакатимиз тарихида биринчи маротаба рўй бермоқда десак, янглишмаган бўламиз. Шу туфайли бизнинг фикримизча, референдум сўзининг моҳияти нимадан иборат эканлигини тўғри англаб олиш муҳимдир. «Референдум» сўзи — аслида лотин тилидан олинган бўлиб, давлат аҳамиятига эга бўлган муҳим масалалар юзасидан умумхалқ фикрини олиш, шундай масалаларни ялпи овозга қўйиш — каби маънони англатади.

Ягона ҳуқуқ системасининг бир соҳаси бўлиб ҳисобланган давлат ҳуқуқига асосан, референдум — конституция, қонунчилик (қонун лойиҳалари) ички ва ташқи сиёсатнинг айрим муҳим масалалари бўйича аниқ ва узил-кесил бир қарорга келиш мақсадида сайловчиларга мурожаат қилиш, деб тушунилади.

Худди шунга кўра, мамлакатимиз ички ҳаётида охирги пайтларда вужудга келган сиёсий, ижтимоий-иқтисодий зиддиятлар шу даражага бориб етди-ки, СССРнинг бўлиши ёки бўлмаслигини аниқ ҳал қилиб олиш мақсадида умумхалқ овоз бериши (СССР референдуми)нинг ўтказилишини тақозо этди.

Юқорида айтганимдек, референдум ўтказилишининг ҳуқуқий асоси бўлиб «Умумхалқ овоз бериши (СССР референдуми) тўғрисида»ги СССРнинг қонунидир. Бу қонун асосан тўрт боб ва ўттиз моддадан иборат бўлиб, биринчи бобда умумий ҳолатлар киритилган, иккинчи бобда СССР референдумига тайёргарлик кўриш ва уни тайинлаш тартиби кўрсатиб ўтилган, учинчи бобда эса, СССР референдумини ўтказишнинг тартиб ва қоидалари мустаҳкамланган, тўртинчи бобда СССР референдуми натижаларига асосланган ҳолда қабул қилинадиган қарорларнинг қонуний кучи ва СССР референдуми тўғрисидаги қонунчиликни бузганлик учун жавобгарлик тўғрисидаги масалалар белгилаб қўйилган.

Қонуннинг биринчи моддасига кўра, умумхалқ овоз бериши (СССР референдуми) — СССРда халқ давлат ҳокимиятини халқ депутатлари Кенгашлари орқали амалга оширилиши билан бир қаторда, шунингдек ҳам бевосита, ҳамда референдум йўли орқали амалга оширади. Ушбу моддага кўра, референдум — СССР фуқаролари томонидан СССР қонунлари ва давлат ҳаётидаги муҳим масалаларни умумхалқ овоз бериш йўли билан қарор қабул қилиш усули, — деб тушунилади.

Албатта,, қонуннинг барча моддаларини шарҳлаб

• МУТАХАССИС ИЗОҲЛАЙДИ

чиқиш анча қийин, бироқ унинг баъзи бир ноаниқликларига эътибор бермоқ лозимдир. Бу референдумда қатнашиш истагини билдирмаган жумҳуриятлар бўлган тақдирда қонуннинг 29-моддасида мустаҳкамланган ҳолат, яъни СССР референдуми натижаларининг асосида қабул қилинган қарорларнинг бутун СССР ҳудудида мажбурий эканлиги, бу жумҳуриятларга нисбатан қандай қўлланилиши номаълумдир.

Ушбу масалага тўхталиб ўтишимнинг сабаби шундаки, ҳозирнинг ўзидаёқ 17 мартда ўтказиладиган референдумга нисбатан баъзи жумҳуриятлар турлича ёндошишмоқда, жумладан, Арманистон, Грузия, Болтиқбўйи жумҳуриятлари ва Молдова 16 январь 1991 йилда қабул қилинган СССР Олий Кенгашининг қарорига қўшилишмаяпти. Албатта, бундай ҳолатнинг вужудга келишига, ҳозиргача Иттифоқ шартномасининг имзоланмаганлиги ҳам салбий таъсир кўрсатмоқда.

Мамлакатимиздаги вужудга келган бугунги кундаги сиёсий, ижтимоий-иқтисодий вазият ҳақида кўп гапиришга ҳожат ҳам йўқ, чунки у ҳаммамизга ҳам маълумдир.

Шу сабабли жумҳуриятлар орасидаги Иттифоқни сақлаб қолишнинг ягона йўли, охирги имконияти референдум натижаларига ҳам бевосита, ҳам билвосита боғлиқдир. Буни ҳар бир фуқаро, ҳар бир жумҳурият раҳбари ва Иттифоқ раҳбарлари чуқур мулоҳаза қилибгина, ўзлари тўғри, деб ҳисоблаган фикрларини билдирмоқлари лозимдир.

Маълумки, жумҳуриятимизда референдум ўтказишнинг ташкилий масалаларини ҳал қилиш учун бир қатор тадбирлар амалга оширилмоқда. Лекин жойларда бўлиб, референдумга тайёргарлик ишлари билан танишиб, шуни кўрдик-ки, ҳали барча фуқаролар бу тўғрида аниқ бир тушунчага эга эмаслар. Шунинг учун, ҳозир биринчи навбатда референдумни ўтказувчи комиссиялар ва уларнинг аъзолари одамлар орасида ташвиқот, тушунтириш ишларини кучайтиришлари керак. Ана шундагина референдум натижаларидан кутилаётган мақсадга эришиш мумкин.

В. УМАРАЛИЕВ,
ЎзССР Фалсафа ва ҳуқуқ билимгоҳининг илмий ходими.

ЎҚИТУВЧИЛАР ҲАҚИДА ҲИКОЯЛАР

ОМАД ЁР БЎЛДИ

Устозим Амир акани жамоамизда энг малакали, тадбиркор, назарий билимларини амалиёт билан боғлай оладиган ўқитувчи сифатида жуда кўп йиллардан бери ҳурмат қилиб келамиз.

Ҳозир Бўка ноҳиясидаги Алишер Навоий номли 31-ўрта мактабнинг юқори синфларидаги қайси талаба билан суҳбатлашманг Амир Жўраев дарсни чуқур ўтишини, физика фанига қизиқишини айтади. Бунинг боиси бор. Ўқитувчи болаларга илм беришда фақат дарс билангина чегараланиб қолгани йўқ.

У тўгарак ташкил этди. Бир неча машғулотлардан кейин унинг аъзолари турли қурилмаларни ўзлари ясайдиган бўлдилар. Мураббий бошчилигида ЎзССР радио уйи, ДОСААФ ташкилотидан рухсат олиб 1979 йилда радиоқурилмаси яратилди ва ундан эшиттиришлар олиб борилди. Синфдан ташқари уюштирилган ташкилий ишлар самараси «Совет мактаби» ойномасида ёритиб борилди. Муаллим ўз ўқувчиларида техникага ҳавас уйғотиш услубини бошқа рўзномалар орқали ҳам оммалаштирди.

А. Жўраевнинг «Мактаб, оила ва жамоатчилик ҳамкорлиги кенгаши» (Тошкент. «Ўқитувчи» 1989 йил), «Синф тарбиявий соатларининг намунавий плани» (Т. «Ўқитувчи» 1990 йил) номли методик тавсиялар қўлланмалари Бўка ноҳиясидаги А. Навоий номли 31-ўрта мактабда олиб борилган кўп йиллик изланиш тажрибалари ва уларнинг натижалари асосида оммабоп тилда баён этилган.

Кейинчалик физика тўгараги аъзолари сафи кенгая борди. Улар фаолиятида бошқариш пунктидан туриб учириладиган ва учиш охирида ракета ичидан парашют ўзидан-ўзи отилиб чиқиб Ерга юмшоқ қўнадиган ракета ишланди ва ҳар йили фазогирлар байрамида — 12 апрелда учирилиб келинмоқда.

Ўшанда 1968 йил эди. Мен у пайтда ўқувчи эдим. Амир ака фазогирлар байрамида маъруза ўқиб, ракета моделини кўрсатди ва «Ҳозир бу ракетани учирамиз» деди. Мактаб ўқувчилари ва ўқитувчилари ҳайрон қолишди. Ракета ўтхонаси гугурт чақиб ўт олдирилгач, фазога кўтарилди. Бу ҳақда ноҳия «Пахтакорлар овози» рўзномасида хабар қилинди.

Мактабнинг физика хонасига кирган киши ўзини илмий-текшириш тажрибахонасида деб ҳис қилади. Шкафлардаги кўплаб аппаратлар, тажриба ўтказиш асбоблари, «Украина» киноаппарати, АЭТИ—60, Этюд, ПЛЕНГ—120, диафильм аппаратлари Амир аканинг дарс давомидаги доимий йўлдошидир. Мактабда бирон-бир дарсни эслай олмайманки, бу устоз бирон нима кўрсатмаган бўлса, тажриба ўтказмаган ёки диафильм кўрсатмаган бўлса.

Амир аканинг методик тажрибасини ўрганиш мақсадида бир қанча дарсларини кузатганман. Ўзим бугунги кунда ўқитувчи бўлсамда, ҳали ҳеч нарсадан хабарсиз ўқувчидек ҳис этганман, ўзимни. Айниқса, менда «Ичдан ёнар двигатель», «Ёруғлик ва линзалар», астрономия дарсида «Қуёш» деб номланган мавзуларни ўтишдаги амалий машғулотлар мўъжизавий таассурот қолдирди.

Амир ака Жўраев фақатгина физика фанидан дарс берибгина қолмай, бир неча йиллар мобайнида мактабда тарбиявий ишлар бўйича директор ўринбосари, мактаб директори, ноҳия халқ таълими бўлимида методист вазифаларида ишлаб, ўз билим ва тажрибаларини бошқалар билан ўртоқлашди. Амир Жўраевнинг шогирдлари тўғрисида гапирадиган бўлсак, талайгина. Физика-математика фанлари номзоди Эркин Дониев (Қарши олийгоҳи), Бўка ноҳия партия қўмитасининг инструктори Абдуҳолиқ Қаршибоев, Жамбул номли жамоа хўжалиги мухандиси Эргаш Мухторов, Кўкорол давлат хўжалиги бош энергетиги Дадажон Жўраев, ноҳия марказий касалхонаси врачи, амбулатория мудири Пўлат Бўронов...

— Мен, — дейди Амир ака биз билан суҳбатда, — шу методик қўлланмаларни яна кенгайтириб, тахминий материаллар билан бойитиб, республика миқёсида кўп нусхада қайта босмадан чиқариш устида иш олиб боряпман.

Яқинда устозимиз ҳаётида қувончли воқеа рўй берди. У вилоят бўйича муаллимлар билимлари кўригида фахрий иккинчи ўринни эгаллади. Бу ютуқ билан уни чин дилдан қутлаймиз.

А. АВАЗОВ,
ўқитувчи.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ПРЕЗИДЕНТИ ҲУЗУРИДАГИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИДА

(Давоми. Боши 1-бетда).

Масалан, Ўзбекистон ССР Маҳаллий саноат вазирлиги системасининг район ва шаҳар саноат комбинатлари ишини ташкил этишни олиб кўрайлик. Қисқа олти ойлик муддат ичида ана шу соҳада янги ишлаб чиқариш бўлинмалари ташкил этилиб, улар меҳнат ресурслари ғоят кўп бўлган қишлоқ районларида жойлаштирилди. Қишлоқ хўжалик маҳсулотини тайёрлаш ва қайта ишлаш, чарм, хонатлас ва жундан тайёрланган мато лаҳтакларидан моллар ишлаб чиқариш, дон янчиш ва қандолат маҳсулотлари тайёрлаш, нонвойчилик — буларнинг ҳаммаси ҳозирги пайтда фойдаланилмаётган бинолар ва хоналарда жойлашган кичик-кичик цехларда амалга оширилмоқда. Ўзбекистон ССР Маҳаллий саноат вазири В. А. Чжен мажлис қатнашчиларига кўрсатган буюмларнинг товар кўриниши ва сифати бозорга ўтиш шароитидаги омилкорлик ва амалий ёндашувнинг энг яхши исботи бўлди: ярим йил ичида 10 мингдан ортиқ кишини жамоат ишлаб чиқаришига қўшимча равишда жалб этишга, 60 миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқаришга ва аҳолига 3,5 миллион сўмлик хизмат кўрсатишга муваффақ бўлинди.

Бугунги кунда мавжуд резервлардан фойдаланишда, тўпланиб қолган муаммоларни ҳал этишнинг янги усулларини излаш ва уларни жорий этишга интилишда амалий ёндашувларнинг йўқлиги корхоналар, бирлашмалар ва тармоқ иқтисодиётининг сўзсиз заифлашувига олиб келади. Жумҳуриятда йил якунларига кўра 579 та зарар келтираётган корхона бор, дебиторлик қарзи кўпайди, корхоналарда товар-моддий бойликларнинг нормадан ташқари заҳиралари кескин ошди. Айни вақтда чакана савдода товар заҳиралари камайди, халқ истеъмоли молларининг нархи ошди, истеъмол бозоридаги вазият кескинлашмоқда. Аҳолининг турли хилдаги пулли хизматларга нисбатан эҳтиёжларини қондиришда юзага келган номутаносибликлар бартараф этилмади, пул-молия номутаносиблиги кучайди, пул чиқариш кўпайди.

Қурилиш комплексининг муваффақиятли ишлаши — халқ хўжалиги тармоқлари ва ижтимоий соҳани янада ривожлантиришнинг мустаҳкам пойдевори эканлиги ҳаммага маълум. Бу ўринда йил якунларига кўра эришган натижаларимиз қандай? Очиғини айтайлик, натижалар салбий. Йилнинг корхоналар, иншоотлар ва шу кабиларни ишга тушириш дастури барбод қилинди, жумҳуриятимиз асосий фондларни фойдаланишга топшириш юзасидан режалаштирилган ишларнинг бешдан бир қисмини бажармади, бу эса қуриб битказилмаган иншоотларнинг кўпайишига сезиларли таъсир қилди, ана шундай қурилишларнинг катта қисми Ўзбекистон ССР Қурилиш вазирлиги (Қ. Ҳ. Маҳамадалиев) ва Тошкент бош қурилиш бошқармаси (К. Н. Тўлаганов) зиммасига тушади. Ижтимоий соҳа иншоотлари қурилишидаги ишларда ҳам яхшилик сари бурилиш бўлмаяпти: пул билан таъминлашнинг барча манбалари ҳисобидан 230 минг квадрат метрдан кўпроқ уй-жой, 9,5 минг ўринли мактаб ва 0,7 минг ўринли мактабгача болалар муассасалари, бир қанча соғлиқни сақлаш, маданият ва фан иншоотлари фойдаланишга топширилмади.

Ўтган йили қишлоқ хўжалигида ҳосил жуда мўл бўлди: 1989 йилга нисбатан ғалла деярли тўртдан бир баравар кўп етиштирилди, мева ва резавор мева 1,2 баравар кўп териб олинди, узум қарийб икки баравар кўп ҳосил берди. Етиштирилган юқори навли мўл пахта ҳосили шаҳарликлар, мактаб ўқувчилари ҳамда талабаларни жалб этмасдан, моддий рағбатлантиришнинг янги илғор усуллари қўлланилганлиги туфайли қисқа муддатда териб олинди.

Жумҳуриятимизда биринчи марта пахта ярмаркаси ўтказилди, у етиштирилган ўз ҳосилимизнинг катта қисмини мустақил тасарруф этишга имкон берди.

Бинобарин, иқтисодиётнинг ана шу энг муҳим тармоғида ҳам кўп резервлар бор, бунга қуйидаги маълумотларни мисол қилиб келтириш мумкин: мол ва паранда ҳарид қилиш режаси бажарилмади, кўпгина хўжаликлар сут етиштириш юзасидан режа топшириқларини барбод қилдилар, деҳқончилик—саноат комплексининг қайта ишловчи саноат корхоналари 28 миллион сўмлик маҳсулот кам етказиб бердилар. Қишлоқларни ижтимоий жиҳатдан ободонлаштириш муаммолари куч-ғайратлар ҳамда маблағларни тўплаган ҳолда яна ҳам аниқ мақсадни кўзлаб ишлашни тақозо этади.

Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримов мажлисга якун ясар экан, комплексларнинг куч-ғайрати, жумҳуриятимиз тармоқларида ва ҳудудларида ишлаётган ҳамда амал қилаётган дастурлар инсонга, унинг эҳтиёжлари, талаблари ҳамда ташвишларига қаратилиши лозимлигини алоҳида таъкидлади. Жумладан, умумиқтисодий комплекс (Б. С. Ҳамидов) зиммасига Ўзбекистон халқ хўжалигини барқарорлаштиришнинг асосий йўналишлари ҳамда бозор иқтисодиётига ўтиш қоидалари амалга оширилишини назорат қилиш юклатилган. Унга турмуш даражаси пасайишининг олдини олишга доир товон тўлаш, бозорга ўтиш муносабати билан аҳолининг пул даромадлари ва жамғармаларини индекслаш шакллари ва воситаларини ишлаб чиқиш масалаларини такомиллаштириш вазифаси топширилди. Корхоналарни, энг аввало савдо, умумий овқатланиш ва маиший хизмат соҳаси кичик-кичик корхоналарини, шунингдек бошқа тармоқларда муттасил зарар келтираётган корхоналарни босқичма-босқич давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш бошқа муҳим йўналиш бўлмоғи лозим.

Мавжуд қувватлардан самарали фойдаланиш, кичик корхоналар, шу жумладан ҳорижий фирмалар билан ҳам кичик-кичик корхоналар ташкил этиш, истеъмол бозорини юқори сифатли моллар ва буюмлар билан мўл-кўл таъминлаш учун янги илғор технологияларни жорий этиш халқ истеъмоли моллари, савдо ва хизмат соҳаси комплексининг (У. Қ. Исмоилов) биринчи галдаги вазифаси сифатида белгилаб берилди. Кўплаб харид қилинадиган халқ истеъмоли молларини ишлаб чиқаришга йўналтирилган енгил, маҳаллий ва қайта ишловчи саноат эҳтиёжини тўла таъминлаш учун ўзимизнинг хом ашё ва моддий-техникавий базамизни вужудга келтириш дастурини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш керак.

Мамлакатимизнинг бошқа минтақаларидан келтирилаётган энг зарур моллар, айниқса озиқ-овқат маҳсулотлари ҳажмини ҳамда турларини иложи борича кўпроқ камайтириш учун туркум тадбирларни амалга ошириш талаб этилади.

Деҳқончилик — саноат комплекси (И. Ҳ. Жўрабеков)га қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ва энг аввало чорвачилик маҳсулотлари тайёрлаш ҳажмини кўпайтириш юзасидан олиб борилаётган ишларни қунт билан давом эттириш таклиф қилинди. Шу мақсадда фуқароларнинг шахсий ёрдамчи хўжаликларини янада ривожлантириш, жамоат чорвасинигина эмас, айни вақтда аҳоли ихтиёрида бўлган молларни ем-хашак билан таъминлаш учун барча тадбирларни кўриш керак. «Узптицепром» бирлашмаси (Б. А. Пискунов)га яқин йиллар ичидаёқ жумҳурият паррандачилик фабрикалари маҳсулотларини кескин кўпайтиришга оид дастур лойиҳасини ишлаб чиқиш топширилди. Мажлисда баҳорги дала ишларига тайёргарликни тугаллаш ва уни уюшқоқлик билан ўтказиш энг муҳим масала деб эътироф қилинди.

Тугалланмаган қурилишларни иложи борича камайтириш, техникавий тайёргарлик даражаси паст бўлган иншоотларни ижарага бериш ва сотиш қурилиш, транспорт ва алоқа комплекси (П. К. Нуъмонов)нинг асосий вазифаси бўлиши керак. Қисқа муддат ичида пудрат шартномалари тузишни тугаллаш ва уларни пул билан таъминлаш учун ҳисоб дафтарчалари очиш, қурилишларни материал ресурслар билан таъминлаш масалаларини ҳал этиш керак бўлади.

Машинасозлик комплекси (Р. Р. Ражабов) маҳсулот ишлаб чиқариш, шу жумладан халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш ҳажмини кўпайтиришга даъват этилган. Маҳаллий Кенгашларнинг ижроия комитетлари билан биргаликда корхоналар ва бирлашмаларни ишчилар билан таъминлаш учун оммавий касбдаги малакали миллий кадрларни тайёрлаш, бўш иш ресурсларини жамоат ишлаб чиқаришига қўшимча равишда жалб этиш дастурини ишлаб чиқиш керак.

Ёқилғи саноати, энергетика, кимё, металлургия комплекси (К. Ж. Ҳаққулов) олдига жумҳурият халқ хўжалигини айниқса қиш даврида электр, иссиқлик энергияси ҳамда газ ёқилғиси билан барқарор таъминлаш вазифаси қўйилди. Жумҳурият металлургия корхоналарига темир-терсак ҳамда қора ва рангли металл чиқиндиларини тўплаб, етказиб беришни қаттиқ назорат қилиш зарур, деб топилди.

Ижтимоий ривожланиш, фан ва маданият комплекси (Э. С. Самандаров)га маҳаллий Кенгашларнинг ижроия комитетлари билан биргаликда мавжуд ҳунар-техника билим юртлари йўналишини ўзгартириш, олий ўқув юртлари ҳамда техникумларга талабалар қабул қилишни яхшилаш ишларини амалга ошириш топширилди. Бунда янги мутахассис кадрларни, шу жумладан ташқи иқтисодий фаолиятга алоқадор кадрларни тайёрлашга асосий эътиборни қаратиш керак. Соғлиқни сақлаш муассасалари хўжалик юритишнинг янги шароитларига ўтказилиши лозим.

Бу йил ресурслар, моддий-техника таъминоти ва шартномалар комплекси (Т. Я. Шарипов)га одатдан ташқари вазифаларни ҳал этиш, ажратилган лимитларни бириктириб қўйиш, иттифоқ идоралари ва бошқа жумҳуриятлар билан моддий-техникавий ресурслар етказиб бериш юзасидан шартномалар тузишга доир ишларни алоҳида назорат қилиш вазифаси топширилди.

Вазирлар Маҳкамасининг мажлисида Ўзбекистон ССРни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг бошқа бир қанча масалалари кўриб чиқилди. Жумҳурият валюта комиссиясини тузиш тўғрисида қарор қабул қилинди. Унинг асосий мақсади жумҳурият барча валюта маблағларидан Ўзбекистон ССР иқтисодиёти ҳамда аҳолисининг долзарб ва биринчи галдаги эҳтиёжларини қондириш учун самарали фойдаланиш масалаларини мувофиқлаштириш ва назорат этишдир. Комиссия таркибига Қорақалпоғистон МССР Вазирлар Кенгашининг вилоят ижроия комитетлари ва Тошкент шаҳар ижроия комитетининг раислари кирдилар.

Вазирлар Маҳкамасининг мажлисида Ўзбекистон ССР Олий Кенгашининг Раиси М. И. Иброҳимов қатнашди.

• Мавзуга қайтиб

«ЎГАЙ» ҚИШЛОҚ

ЯҚИНДА мен қишлоғимизнинг ёшлари ўртасида бўлганимда қуйидаги савол-жавобнинг устидан чиқиб қолдим.

— «Политотдел» жамоа хўжалиги марказида стадион борми?

— Ҳа, албатта-да, бир эмас иккита, яна қанақаси денг.

— Клуб борми?

— Ноҳиядаги энг яхши клуб шу жамоа хўжалигида жойлашган.

— Сартарошхоначи?

— Керагича топилади.

— Болалар боғчаси-чи?

— Шаҳардагидек.

— Табиий газ-чи?

— Хонадонлардан тортиб то чорвачилик фермаларигача юз ҳисса қилиб дўндирилган.

— Ичимлик суви-чи?

— Албатта бор.

— Шу жамоа хўжалигига қарашли бизнинг Кавардон даҳасидачи?

— Стадион борми?

— Ягона, у ҳам бўлса 3-ўрта мактабга қарашли.

— Клуб-чи?

— Ҳа, бор. Лекин ноҳиядаги 12-колхозлараро механизациялашган кўчма колонна қурувчилари бундан бир йил аввал қўл учида омонатгина қуриб кетишган эканми ёғин-сочин кунлари клубдан чакка ўтиб фойдаланишга яроқсиз ҳолга келди.

— Сартарошхоначи?

— Бундан бирор ой олдин қишлоғимизнинг бир-икки йигити ўз ташаббуси билан каталакдек хонада сартарошхона очишган эди. Аммо кўп ўтмай яна сартарошхона ишламай қолди. Мана энди қишлоқ аҳли соч олдиргани ноҳия марказига бориб келмоқдалар.

— Болалар боғчаси-чи?

— Номига, аммо у жуда торлигидан жажжи кичкинтойлар қисиниб-қимтиниб тарбия олмоқдалар.

— Табиий газ-чи?

— Ваъдага кўра қишлоғимиз ўтган йилдан бошлаб газлаштирилиши керак эди. Аммо қишлоқни газлаштириш қандайдир сабабларга кўра қолиб кетди. Раҳбарлар бу йилнинг бошидан газлаштиришни бошлаб юборамиз дейишганди. Тўғри, олдинига бир қанча трубалар олиб келишиб ишни бошлашгандек бўлишди. Кавардонликлар буни кўришиб газ келаркан дейишиб, жуда қувонишганди. Афсус эрта қувонган эканлар. Чунки трубалар олиб келинди-ю бир чеккага очиқ ерга тахлаб қўйилди. Мана энди газлаштириш учун келтирилган трубалар очиқ ерда қор-ёмғир остида занг босиб ётибди. Шу аҳволда ётаверса чириб кетиши ҳам аниқ.

— Ичимлик суви-чи?

— Коммунистик ноҳия ва «Политотдел» жамоа хўжалиги раҳбарлари халқимизнинг 1987 йилдан бери Кавардон қишлоғига тоза ичимлик суви олиб келамиз дея қуруқ ваъдалар билан алдаб келмоқдалар. Қишлоғимизда 5000 дан ортиқ аҳоли, 800 дан ошиқ хонадон бор. Ана шундай катта қишлоқда ҳамон ичимлик суви муаммо бўлиб турибди. Тўғри жамоа хўжалиги раҳбарлари қишлоққа сув ташиш учун бир машина ва трактор ажратиб берганлар. Лекин бу билан муаммони тўла ҳал этиб бўлмайдику! Ахир қишлоғимизга қачон тоза ичимлик суви келади? Аҳоли яна қачонгача маданиятдан орқада қолиб ҳаёт кечираркин? «Политотдел» жамоа хўжалиги раҳбарлари қуруқ режа ва мажбурият ортидан қувмасдан, бироз бўлсада қулоқ солиб, юқорида кўрсатиб ўтилган муаммо ва камчиликлар тўғрисида ўйлаб кўрсалар ёмон бўлмас эди. Бизнинг Кавардон қишлоғи «ўгай» деб айтилишига қачон хотима берилар экан? Қачонгача хўжалик раҳбарлари фақат «катта»лар яшайдиган марказни обод қилишади-ю, бошқа қишлоқларни четлаб ўтишади.

Ўтган йили матбуотда Ўзбекистон Президентининг «Ўзбекистон ССР қишлоқ аҳолисини ичимлик суви ва табиий газ билан таъминлаш тўғрисида»ги Фармони эълон қилинди. Зора шу Фармондан сўнг Коммунистик ноҳия ва «Политотдел» жамоа хўжалиги раҳбарлари Кавардон қишлоғига бироз бўлсада эътибор берсалар. Ахир айтишадику, ҳечдан кўра кеч бўлгани ҳам яхши, деб.

Л. МАНСУРОВ.

Хатлар «Тошкент ҳақиқати» назоратида

ТЕКШИРИШЛАР, НАТИЖАЛАР, ЧОРАЛАР

Редакцияга келган шикоятларнинг бирида Бўстонлиқ ноҳиясидаги марказий шифохонада кўзи ёриган Ф. Эгамбердиеванинг фарзанди тиббиёт ходимларининг совуққонлиги туфайли вафот этганлиги хабар қилинган эди. Шикоят текшириб кўриш учун вилоят соғлиқни сақлаш бўлимига ҳавола қилинган эди. Яқинда унга жавоб олинди.

Вилоят соғлиқни сақлаш бўлими мудирининг ўринбосари Н. Бондаренконинг имзоси қўйилган жавобда ёзилишича, Ф. Эгамбердиеванинг дарди ва боласи туғилиши ҳақидаги материалларни ўрганиш учун Чирчиқ шаҳар марказий шифохонасининг акушер-гинекологи врачи А. М. Штенберг ва врач-неонатолог Р. И. Аваливеа таркибида комиссия тузилган. Комиссия аъзолари Ф. Эгамбердиеванинг кўз ёриши жараёнида қатнашган тиббиёт ходимлари ва аризачи билан батафсил суҳбатлашиб ҳамда фарзанд туғилиши билан боғлиқ вазият ва ҳужжатлар ўрганилган. Унда чақалоқнинг оламдан ўтишига унинг йўлдошига ўралиб тушганлиги ва бошқа шу каби ҳолатлар асосий сабаб бўлганлиги кўрсатилади. Чақалоқ оғир бош мия жароҳати туфайли ўзига келолмаган.

Шунингдек Ф. Эгамбердиеванинг туғиши ва гўдагига қўпол муносабатда бўлинганлиги ҳақидаги далиллар текшириш даврида тасдиқланмади, дейилади жавоб хатида. Шикоят ёзувчи ва унинг умр йўлдоши билан суҳбат ўтказилганда текшириш натижаларига тўла қўшилиб, ундан қаноат ҳосил қилганликларини изҳор этишди.

Айни вақтда, дейилади жавобда тиббиёт ходимларига ишда йўл қўйган камчиликлари кўрсатиб ўтилди, бундан ташқари ташриф буюрувчилар учун вақт белгилаб қўйиш, уларни она ва боланинг аҳволи ҳақида мунтазам хабардор қилиб туришни таъминлаш тавсия этилди.

ФАХРИЙЛАРИМИЗ САФИ КЕНГАЙМОҚДА

ЧИРЧИҚДАГИ «Электрохимпром» бирлашмасининг маданият саройи ҳафтанинг ҳар сешанба кунларида уруш ва меҳнат фахрийлари билан гавжум бўлади. Улар бу ерда кундалик янгиликлардан хабардор бўладилар, маърузалар тинглайдилар, суҳбатлар ўтказадилар.

1976 йили ташкил этилган бу фахрийлар уюшмасида мингдан зиёд киши бор. Илгари учрашувларга 150—200 нафар қариялар келган бўлса, эндиликда уларнинг сафи кенгайиб, анжуманлар қизиқарли ўтадиган бўлди. Ушбу қариялар жамоасига бирлашма касаба уюшмасининг раиси Ю. Жоналиев яқиндан ёрдам бериб келяпти.

Шунингдек, Кимёгарлар маданият саройида В. Бабичев раҳбарлигидаги 35 нафар кексалардан иборат хор жамоаси ташкил этилган. Улар байрам ва дам олиш кунлари ўзларининг уюшмадаги дўстларига концертлар намойиш қилиб, кўнгилларини кўтармоқдалар.

Т. ФЗАЛОВ.

• Бир шикоят изидан

ЯНА ЕР ҲАҚИДА

ТАҲРИРИЯТИМИЗГА бир аёл келди. Касал ҳоли билан эрталаб саккизда пойтахтга етиб келган, журналистларнинг биронтасига арзини айтиш, бугун жамоа хўжалигида бўладиган ҳисобот йиғилишига бировимизни олиб бориш учун шошилган экан. Йиғилиш бошланишига улгуришимиз — яна ҳар янги йилнинг бошида ҳаммага таниш бўлган йўсинда ўтадиган мажлисда қатнашишимизнинг нима боис шунчалик зарур бўлиб қолганини тушунмаган бўлсак-да, йўлда ҳаммасини гаплашиб олишга келишиб тезроқ отланақолдик.

Холида Сайидаҳмедова манзилимизга етгунимизча нималарни гапириб берди.

Ўзи иккинчи гуруҳ инвалиди, жамоа хўжалиги давлат болалари учун берадиган 12 сўм нафақани ҳам бермай қўйибди. 12 сўм ҳозирги ўлчовлар билан оладиган бўлсак, унчалик катта пул эмас, ниҳояти пойтахт Тошкентнинг марказидан Холида опа яшайдиган Орджоникидзе ноҳиясининг «Правда» жамоа хўжалигига таксичи йигит олиб бориб қўйишга рози бўлган миқдорда бўлсада, ҳар ҳолда у боланинг ҳақи ва ҳар ҳолда уни кимдир шу нарсани кўнгли тусагани учунгина бермай қўйишга ҳаққи йўқ. Бу биринчидан. Кейингиси, бултур аёл касал ҳолига 1,24 гектар узумзорни оилавий пудрат усулида ишлаш учун олганди. Йил бўйи меҳнат қилди, бир сўм, ярим сўм топарманми, деб ҳаракат қилди, нима бўлсаям. Узум ҳосилга кирганда эса ундан берухсат ва билдирмасдан ҳосилни териб кетишди, хўжалик раҳбаринингми ёки бошқа бировнингми буйруғи билан. Қанча узум топширди, бунинг учун қанча иш ҳақи олиш керак, билмайди. Билгани, унга «узум териб бўлинди, энди токларни кўмиб қўй, шоҳларини кесиб», деб айтиб кетишди. Шартнома тузмаганмидингиз жамоа билан, деб сўрайман. Шартномага кузда (баҳорда эмас) қўл қўйдириб кетишганини айтади. Яна, бугунги ҳисобот йиғилиши бўлишини новвойдан нон олиш учун чиққанда онаси бир кун олдингина эшитганини гапириб берди. Холида опа яна кўп нарсаларни айтиб борарди. Мен қулоқ соламан...

«Правда» жамоа хўжалигининг ҳисобот мажлиси мактабнинг спорт залида бўлаётганди. Ҳар ҳолда тадбирга каттароқ бўлмасада, чоғроқ байрам тусини беришга ҳаракат қилинган, палов пишаяпти, олиб келинган дўкон атрофида одамлар тўпланишган. Цейлон чойи сотилаётган экан. Сотувчи кишиларга, бўлди бошқа сотмайман, бўлмаса мажлис тугагунча тамом бўлиб қолади, деди. Кимдир илтимос қилди.

Залга кирганимда раис ҳисоботини тугатаётган, деҳқонларнинг йил якуни бўйича қанча ҳақ олганлигини айтаётган эди. Пуллар минг сўмдан ўн минг сўмгача бор. Колхозчилар йил давомида 5200 сўмлик мукофот билан тақдирланишибди. Режалар, қилинган ишлар айтилди ва раис «қиш бу йил баракали келди, шу вазифаларни бажаришда сизларнинг меҳнаткашлигингизга ишонаман», сўзлари билан гапини тамомлади.

Саволлар бўлса ёзма равишда беринглар, деган гапдан сўнг ғала-ғовур кўтарилиб, баъзилар қоғоз-қалам излаб қолишди. Иккинчи сўз одатдагидек тафтиш комиссиясининг раисиники эди. Комиссия раиси анчагина эркин гапирар, деярли қоғозга қарамасди. Деҳқонларнинг биринчи ҳосилни дарров бозорга олиб чиқиш одатларидан норози бўлди. Бу нарса хўжаликка озми-кўпми зарар келтиряпти, деди.

Жамоа бош агрономи ҳосилдорликни ошириш ҳақида гапириб сўзини минерал ўғитларнинг нархи ошиб кетганлигидан бошлади, «Отабоболаримиздан қолган гўнгни ишлатишимиз керак», деб кулгига ҳам сабаб бўлди. Умуман унинг айтганларида жон бор, агар ҳар гектар ерга 50 тоннадан маҳаллий ўғит чиқариб солинса чакки бўлмасди.

Ноҳия партия қўмитасининг иккинчи котиби О. Пузанков қийинчиликларнинг кўплиги қурилиш ашёларининг етишмаслигидан эканлиги ҳақида сўзлади. «Биз ҳаммамиз ишлаяпмиз, ҳаракат қиляпмиз, лекин сизларнинг бу ҳаракатларда қатнашмаётганлигингиз сабаб ҳеч нарса бўлмаяпти. Ишлаш керак, ўртоқлар!»

Мажлисни олиб борувчи, колхоз бошқарувининг фаолиятини қониқарли деб ҳисоблаганлар қўлларини кўтаришларини сўрайман,— деди. Сийраккина одам қўлини кўтарди, лекин ҳеч ким қарши ҳам бўлмади. Мажлиснинг тахминий руҳи шундай давом этди. Баъзан бўлиб қоладиган ўткирроқ саволларга раиснинг ўзи жавоб берди. Кишиларнинг нимадандир норозилиги ҳар ҳолда сезилиб турарди. Тўғриси, овора бўлиб шундан шу ёққа келганимга ачиндим. Лекин ҳозир гап бу ҳақда ҳам эмас. Ҳаммага таниш, ҳамма биладиган колхоз тузумини ёмонлаб, танқид қилишдан наф кам. Бу тўғридаги гапимни тугатишдан олдин яна бир нарса ҳақида айтиб ўтмоқчи эдим: яқинда завод, фабрикаларда акционерлик жамиятлари тузиб, уларнинг акциясини ишчиларнинг ўзига сотиш хусусида гап бўлганида (шундай қилинганида ишчи заводнинг чин маънодаги хўжайини бўлиб қолади) раҳбарларимиздан бири бу усулнинг ижобий эканлигига шубҳа билдириб, мисол сифатида колхоз хўжалигини келтирган, унда ҳам колхозчи хўжаликнинг эгаси, лекин колхозларда аҳволнинг қандайлигини ўзингиз биласиз-ку, деган маънода гапирган эди. Лекин умуман ҳам, мана шу мисолдан ҳам аёнки кўп жойларда колхознинг эгаси колхозчи эмас, раисдир. Раиснинг эгаси эса район раҳбарияти ва ҳоказо... Бу энди шунчаки гап учун. Энди колхоз демократиясига келадиган бўлсак, йиғин тугаганидан сўнг деҳқонларга ош тортилди. Шунда ёнма-ён ўтириб қолгандим, улардан бирининг гапларини эшитдим. Деҳқон бундан 30—40 йил олдин колхоз колхозчининг қўлида бўлганлиги, раис умуман бошқарув аъзолари ҳисобот бошланиб тугагунга қадар ўзларини раҳбар деб ҳисобламаганликларини айтиб берди. Бу 42 йилдан бери шу колхозда ишлаб келаётган собиқ бригада бошлиғи Маъруф Машрапов эканлигини кейинроқ билдим.

Маъруф ака нимадан норози?

ТЎҒРИСИНИ айтадиган бўлсам, ёзилган мақолаларда воқеа иштирокчиларининг айтганларини сўзма-сўз келтиришни кўпам маъқулламайман. Боиси бундай усул аксар мухбир ўзини жавобгарликдан олиб қочганида ёки кишилардан эшитганларини жамлаб хулоса чиқаришга ожизлик қилганида ишлатилади. Лекин ҳозирги мисолимизда колхозчилардан баъзиларининг сўзларини келтиришга мажбурмизки, сабаби шахсан мен хўжаликда бир-икки кун бўлиб ўрганганим билан уни шу жойда йиллаб ишлаб пасту баландни яхши тушунадиган одамлардек билмайман. Шунинг учун ҳам хўжалик ҳақида фикрларни уларнинг ўзларига ҳавола қиламиз.

— Мен тўғри гапириб ўрганганман,— дейди Маъруф Машрапов.— Колхозда ҳақиқат йўқ. Жамоа бошқаруви раис бошлиқ режани бажариш йўлларини қидириши керак. Лекин бу нарса бўлаётгани йўқ. Масалан, 1986 йили 6-бригадага бошлиқ бўлганимда 29—30 гектар ердан 370 тонна узум берардик. Бригадирликдан бўшатилганимдан кейинги 3 йилдан бери 38 гектарли ўша токзордан 270 тонна узум топшириладиган бўлиб қолди. Ҳосил ўша-ўша, токлар ўша-ўша, лекин 100 тоннадан ортиқ маҳсулот қаёққа кетаяпти?

6-бригадага 1985 йилда бошлиқ бўлганман. 1987 йилнинг охирида бўшатилдим. Ишдан кетишимни 15 кун олдин билгандим, нимадан? Колхоз вино заводининг бошлиғи Собир Пирматов менга 4 прицеп узум олиб бориб бергин, деди. Мен унга накладнойсиз узум бермаслигимни айтдим. Кейин плёнка сўради. Бизга эски плёнка берилади, янгиси йўқ, дедим. Эртасига ишга келаётсам ҳар куни яхши сўрашадиган одам менга орқасини ўгириб турибди. Ўшанда билдимки, бригада бошлиқлигидан яқин кунларнинг ичида бўшатиламан. (С. Пирматовнинг жамоа раиси К. Пирматовга қариндошчилиги бор). Айтганимдек бўлди, 15 кун ўтиб, идорага чақиришиб, ишдан бўшатилганлигимни айтишди. Аслида бригада аъзоларини чақириб, бошлиғингизни ишдан олинишини хоҳлайсизларми, йўқми, деб сўраш керак эди. Умуман, бригада бошлиқлари ҳам, раис ҳам режани бажармасликдан манфаатдор.

Маъруф аканинг гапини эшитдик. Унинг ягона айби ҳалоллиги бўлганини ҳам тушундик. Умуман бунинг ажабланадиган жойи йўқ. Чунки алдов билан кун кўрадиган ҳар қандай раҳбарият икки нарсани — тўғри сўз ва тўғри ишни ёмон кўради, ҳамда ҳар қандай шароитда уни йўқ қилишнинг мавридини излайди. Хўп энди, ҳаёт фалсафасини қўйиб турайлик-да, оддий ишчи Пўлат Сайидаҳмедовнинг гапига қулоқ солайлик-чи, нима деркин?

— Биринчидан, раисга талабим, аёлимнинг номида бўлган, колхоз берухсат териб кетган узумнинг ҳақини беришсин. Иккинчидан, икки йилдан бери нега давлат болалар учун берадиган 12 сўм пулни колхоз бермай қўйди? Учинчидан, нега шу пайтгача илғор бўлиб келган бригада бошлиғимизни бўшатишди. Ҳозирги ўнбоши режани уч йилдан бери бажаролмайди, лекин нега ҳалиям ўрнида турибди?

Олим Юсупов, 10 йиллик партия аъзоси, партиядан чиқмоқчи эканлигини айтди. Нима қиламан партияда туриб? Оддий партия аъзоси — ҳеч ким. Бизларнинг бор-йўқлигимиз бировнинг эсига ҳам келмайди. Мана яқинда партия мажлиси бўлибди. Бизни чақиришгани ҳам йўқ. Мажлисга чақирмасликнинг ўзи менсимаслик эмасми?

Ҳолида Сайидаҳмедованинг шикоятидан ўқувчини хабардор қилгандик, шунинг учун унга бошқа тўхталиб ўтмасакда, ўзга бир киши, Рисқали Зиёвуддинов, аниқроғи, унинг «Правда» жамоа хўжалиги ҳақида билимли деҳқон одам сифатидаги фикрлари билан танишсак. Рисқали аканинг ҳисобот йиғилишидаги гаплари мени қизиқтирган, шу боис, у билан алоҳида суҳбат қилишни ўйлаб қўйгандим. Орадан бир-икки кун ўтиб, шундай маврид ҳам келиб қолди.

— Мана ўша куни қишни-қиш демай ёзни-ёз демай қилган меҳнатимизнинг бир йиллик якунини эшитдик. Бозор иқтисодиётига ўтилаётган бир пайтда қилинган бу ҳисобот менга 80-йилларни эслатди. Ҳисобот нутқида, энди бу ёғига нима қилишимиз керак, деган саволга жавоб берилмади, бу ҳақда раиснинг хўжалик раҳбари сифатидаги аниқ бир дастурини эшитмадик. Бундан кўриниб турибдики, колхоз шу пайтгача эски аравани тортиб келган, бундан кейин ҳам тортаверадими?! Хўш, хўжаликни тузатиш йўллари борми? Бор. Биринчи навбатда адолатни тиклаш керак. Шундагина меҳнатга бўлган ишонч ортиб боради. Савол туғилиши мумкин: нима, колхозда адолат йўқми, деган. Унга жавобан ўнлаб мисол келтиришим мумкин. Лекин биттаси билан чегаралана қолай: ҳисоботга деҳқонлар байрамга келгандек келишди. Фақат мажлисга келган колхозчиларга ўша куни ишламагани сабаб бир тийин ҳам ҳақ ёзилмайди. Бироқ ўша кун учун колхозчи ишлаб топган пул ҳисобидан оддий қоровулдан тортиб раҳбариятгача иш ҳақи олади. Қани энди шу ҳақда бир ўйлаб кўрингчи, адолат бормикан? Менинг таклифларим қандай?

Бозор иқтисодиётига ўтиш муносабати билан тезликда ҳукумат қабул қилган Қонун, қарорларни деҳқончиликка тадбиқ қилиш.

Ижара шундай бўлиши керакки, ижарачи хўжаликнинг ўтган беш йилликдаги соф фойдаси ўртача миқдори ҳисобида ижара ҳақи тўлаши лозим. Ижарачининг ер майдони, мажбуриятларини ҳозиргидагидек колхоз эмас. балки Қонунда кўрсатилганидек, шўролар белгилаши керак.

Фермер хўжаликлари тузилиши ҳамда улар мол боқадиган бўлишса молларнинг сонига қараб ер ажратиб бериш лозим. Шундагина сут кўпайиб, гўшт бўлиши мумкин.

Бригадаларга бириктирилган ҳамма механизация бригаданинг балансига ўтказилади.

Оилавий пудратчи, ижарачиларнинг ойлик маошларини белгилашда нарядсиз тартиб жорий қилинади.

Яқинда қабул қилинадиган «Тадбиркорлик ҳақидаги Қонун»га амал қилиб, Шўролар қошида уни ҳаётга татбиқ қилиш бўйича уюшма тузиш зарур.

Суҳбатимиз давомида Рисқул акага ўтган йили 6 ойлик ҳисобот йиғинида раисни ишдан олишни таклиф қилгандингиз, ҳалиям шу фикрдамисиз, деган саволни берганимда, у раисни эмас, қишлоқ хўжалигига муносабатни ўзгартириш керак, деб айтди.

Хўп, шунча гапни ёздик. Колхозчиларнинг норози бўлиб айтган сўзларини келтирдик, нималаргадир ишора қилдик, нима демоқчимиз ўзи бу билан, нимани хоҳлаяпмиз? Бу хусусдаги фикримизни айтишдан олдин бироз чекиниш қилайлик-да, Орджоникидзе ноҳия «Коммунизм тонги» рўзномасининг шу йил 26 январь сонидаги «Инсонпарвар партия учун», деб номланган ноҳия партия ташкилотининг II пленумида қилинган маърузанинг баёнига бир қараб чиқайлик. Маърузада нималарни кўрдик? Агар ўзимизга тегишли яъни бизни қизиқтирган номлар, исмларга қарайдиган бўлсак, бир нарса маълум бўлади: биз ёзаётган «Правда» жамоа хўжалигининг раиси К. Пирматов «Одамлар орасидаги масъулият туйғусини тўла ҳис этмаётир, жамоа хўжалигида рентабеллик жуда паст, сабзавот етиштириш, сут соғиб олиш камайиб кетган, маҳсулотнинг асосий кўрсаткичлари паст», ва ҳоказо. Маърузада турли бошқа раҳбарлар қатори К. Пирматовнинг ҳам номи тилга олиниб, «Афтидан район партия комитети бу кишиларни юқори лавозимларга тавсия қилиб янглишган кўринади» дейилган. Тўғрисини айтганда, ҳамма бало мана шу охирги жумлада айтилган сўзлардадир. Нима демоқчимиз бу билан яъни ноҳия партия қўмитасининг маърузаси оҳангида айтадиган бўлсак, партия қўмитаси ҳали ҳам хўжалик раҳбарларини «тавсия қилиш» тажрибасидан воз кечгани йўқ экан.

Албатта, бундай олиб қараганда, тавсия қилиш тушунчасида ҳеч қандай ёмон нарса йўқ. Бироқ бизнинг шароитимизда юқоридагиларнинг тавсияси буйруқ тусини олади, буйруқлар эса, маълумки, муҳокама қилинмайди. Оқибатда хўжаликка иқтисодни турғизадиган эмас, ўтирғизадиган, кишиларда норозилик уйғотадиган, уларни сўнгги илинж сифатида рўзномаларга мурожаат қилишга мажбур қиладиган раҳбарлар пайдо бўлади. Ваҳоланки, деҳқонларнинг ўзлари хўжалик директори, раисларини сайлашлари керак ва бизнинг шароитимиздаги бундай сайловлар яширин бўлсин, токи йиғилганлар президиумда ўтирганларнинг кузатуви остида кейинги тақдирларидан чўчиб, қўлларини кўтармасинлар.

Илгарилари ҳам шу мавзуда ёзган мақолаларимизни кузатиб борган ўқувчилар бўлишса, мухбир хулоса ўрнида яна ўзининг эски гапини айтиб, ерни деҳқонга хусусий мулк қилиб бериш керак, дейди, деб айтади. Тўғри, шундай қилиш, ерни унинг умрини бекорга ўтказиб ётганга эмас, уни ишлаганга бериш керак. (Шу ўринда бир гап келиб қолди: ҳозир ўзларига ажратиб берилган ер участкаларидан фойдаланмаётган кишилардан ерларини олиб қўйиш ҳақида Фармон чиқди. (Ваҳоланки, шу пайтнинг ўзида юзлаб, минглаб Шўро ва жамоа хўжаликлари ўзларига берилган ерлардан кулгили даражада кам унум олиб, ундан фойдалана олишмаяпти. Лекин ҳеч ким улардан ерни тортиб олиш ҳақида Фармон чиқаргани йўқ). Бироқ ҳозирча қишлоқ хўжалигида бунингдек кескин ўзгариш қилишга шошилмаётган эканлар, нима учун ҳеч кимнинг тавсиясисиз, деҳқонларнинг ўзигагина ҳавола қилиб, колхозларни Рисқул ака, бригадаларни Маъруф акага ўхшаганларга топшириш мумкин эмас? Ёки бу икки ҳолда ҳам моҳият ўзгармайдими? Яъни, хусусий мулк эгаси ўзига-ўзи хўжайин, унга раҳбарнинг ҳожати йўқ, ташаббускор, илғор раиснинг эса раҳбарга кўпам бўйсингиси йўқ, ўзи билгунча иш қилгиси келади.

Мана, Ҳолида опа сабаб бўлиб бошлаган мақоламиз ўзимиз кутмаган ҳолда қандай хулосага олиб келди.

Рустам ХУДОЕРОВ.
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

ЧЕТ ЭЛЛАРДА

МАМЛАКАТЛАР • ОДАМЛАР • ВОҚЕАЛАР

ЖУРНАЛИСТЛАР ҲУЗУРИДА АЙТИЛГАН ГАПЛАР

● ВАШИНГТОН. (ТАСС). Совет Иттифоқи Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Хавфсизлик Кенгаши қарорларига қатъий амал қилаётганлигини яна бир бор тасдиқлади. СССР Президенти М. С. Горбачев баёнотини шарҳлаб беришни илтимос қилган журналистлар ҳузурида сўзга чиққан АҚШ президенти Ж. Буш шундай деди. «Ҳаммаси жойида. Совет Иттифоқи кўп миллатли кучлар томонида турибди», — деб таъкидлади ўзининг шаҳардан ташқаридаги резиденциясидан Вашингтонга қайтиб келгач Ж. Буш.

«Мамлакат билан юзма-юз» программаси орқали сўзга чиққан АҚШ давлат котиби Ж. Бейкер ҳам Си-би-эс телекомпанияси мухбири билан қилган суҳбатида СССР Президенти баёнотини шарҳлаб, Совет Иттифоқи БМТ Хавфсизлик Кенгаши қарорини тўлиқ бажарилишини талаб қилмоқда, деди.

ФОРС КЎРФАЗИДАГИ АҲВОЛ

● АМЕРИКА қўшинларининг Форс кўрфази ҳудудидаги қўмондонлиги билан маслаҳатлар олиб борганидан сўнг АҚШ мудофаа вазири Ричард Чейни ҳамда АҚШ қуролли кучлари штаблари бошлиқлари қўмитасининг раиси Колин Пауэлл ўтган якшанба куни Вашингтонга қайтиб келдилар. Саудия Арабистони пойтахти Эр-Риёддан учиб кетиш олдидан матбуот конференциясида сўзга чиққан Пентагон раҳбари АҚШнинг қуруқликдаги қўшинлари қачон ҳужум бошлашлари мумкин, деган саволга жавоб бермади. Лекин у самолётлар Ироқ ҳамда Кувайт ҳудудларини чексиз равишда бомбардимон қилиб тура олмайдилар, деб айтди.

● АҚШ ҳарбий маҳкамаси — Пентагон вакилининг гапларига қараганда, ҳозирги пайтгача Ироқ танкларининг 19 фоизи, артиллериясининг 20 фоизи, пиёда ҳарбий машиналарининг 15 фоизи тўлиқ яксон қилинган. Мингга яқин Ироқ жангчилари асирликка олинган. «Саҳродаги бўрон» операцияси давомида Америка томони ўзининг 15 нафар самолётини йўқотди. Р. Чейни уруш ҳаракатлари режалаштирилгандек давом этмоқда, эндиликда Саддам Ҳусайн уруш йўналишини ўзгартира олмайди, деб айтди. Шунингдек, мудофаа вазири Ироқ кучларига баҳо беришда эҳтиёткорлик билан йўл тутмоқ лозим, деб огоҳлантирди.

● ИРОҚ президенти Саддам Ҳусайн ўтган якшанба куни Ироқ халқига радио орқали мурожаат қилиб, «шармандали босқинчилик»ка қарши туришда жасорат кўрсатаётган Ироқ халқини табриклади. Шунингдек, С. Ҳусайн Ироқ қуролли кучлари Оллоҳ томонидан ўзига юкланган шарафли вазифани ниҳоясига етказадилар, деди. Президент гапларига қараганда, уруш ҳаракатлари Ироқ томони ғалаба қилгунча давом эттирилади.

● ИРОҚ ҳарбий қўмондонлиги маълумотларига қараганда, Ироқ авиацияси 164 марта учиш қилиб, кўп миллатли кучлар позицияларига зарба берди. Ироқ ҳарбий ҳаво муҳофазаси кучлари кейинги кунларда кўп миллатли иттифоққа қарашли учта самолётни уриб туширдилар.

ПРЕЗИДЕНТ РАД ЭТДИ

● ЧЕХОСЛОВАКИЯ Федератив Жумҳурияти президенти Вацлав Гавел Ғарб оммавий ахборот воситалари томонидан кейинги кунларда тарқатилган — Чехословакия, Польша ҳамда Венгрия янги иттифоқ тузмоқчи, деган хабарларни рад этди. Радио орқали сўзга чиққан В. Гавел мазкур уч мамлакат Варшава Шартномаси ўрнига янги иттифоқ тузиш ниятида эмаслар, деб айтди. Янаги ҳафтада бўлиб ўтадиган Чехословакия, Венгрия ҳамда Польша вакиллари ўртасидаги учрашув ўта муҳим аҳамиятга эга бўлади, деб таъкидлади президент. Учрашув кун тартибида Варшава Шартномасининг келажагига, мазкур уч давлатнинг Оврўпода тутган мавқеига, Совет Иттифоқидаги воқеаларга тааллуқли масалалар бўлади.

АЛБАНИЯДАГИ ТАРТИБСИЗЛИКЛАР

● АЛБАНИЯНИНГ порт шаҳри — Дурресда полициячилар билан оддий фуқаролар ўртасида тўқнашувлар бўлиб ўтди. Бунга кўпгина албан фуқароларининг ҳужжатларни расмийлаштирмасдан Италияга жўнаб кетмоқчи бўлганликлари сабаб бўлди. Улар Дуррес-Триест сув паромида жўнаб кетмоқчи бўлишган эди. Кўрилган чора-тадбирлар натижасида паромга чиқиш тўхтатиб қўйилди. Шундай хатти-ҳаракатлардан сўнг безорилар порт биносига тошлар отиб ҳужум қилдилар, магазинларни талай бошладилар, шаҳар марказидаги уйларга ўт қўйдилар. Муҳофаза органлари талай қийинчиликлардан сўнг тартибни тиклашга муваффақ бўлдилар.

● МАЪЛУМКИ, жаҳондаги барча темирйўл тармоқлари атрофи ниҳоятда ифлослантириб келинади. Йўловчилар ташлаган банкалар, шиша идишлар, қоғоз парчалари ноxуш манзара яратади. Шу кунларда Швейцарияда вакуум услубида ишлайдиган темирйўллар атрофини ташландиқ нарсалардан тозалайдиган янги машина пайдо бўлди. Бу агрегат ҳамма нарсаларни ўз домига тортиб олади. Суратда: вакуум тозалаш машинаси иш устида.

КЕЙСТОН—ТАСС сурати.

ФИЛИППИН — АҚШ МУЗОКАРАЛАРИ

● АМЕРИКА Қўшма Штатларининг Филиппиндаги ҳарбий базаларига доир масалаларни муҳокама қилишга бағишланган музокаралар Манилада бошланди. Бундай музокаралар аввал бир неча даврада бўлиб ўтди. Бу сафаргиси — бешинчисидир. Филиппин президенти К. Акино ҳамда Филиппин маъмурияти аъзолари февраль ойи охирларигача ҳарбий базалар бўйича келишувга эришилади, деб умид билдирмоқдалар. Башарти келишувга эришилмаса, шу йил сентябрь ойи охирларида икки ўртадаги битим муддати тугайди. Ўшанда Америка ҳарбий базаларини Филиппин ҳудудидан батамом кўчиришга тўғри келади.

БОСҚИНЧИЛАРНИНГ БЕДОДЛИКЛАРИ

● ИОРДАН дарёси ғарбий соҳилидаги Духейша шаҳрида Исроил босқинчилари билан фаластинликлар ўртасида навбатдаги тўқнашув бўлди. Унда ўн икки яшар фаластин ўсмири — Бассам Исо ал-Ғаруз отиб ўлдирилди. Франс-Пресс ахборот агентлигининг Қудус шаҳридан берган хабарларида юқоридаги воқеалар қайд этилди. Наблус ва Ғоза ҳудудида бўлиб ўтган тўқнашувларда эса олти нафар фаластинлик қаттиқ жароҳатланди. Босиб олинган ерларнинг кўпгина жойларида комендантлик соати жорий этилди.

Президент фармони қандай бажарилмоқда?

ДАСТЛАБКИ НАТИЖАЛАР БОР

БЎСТОНЛИҚ ноҳиясидаги Ғазалкет шаҳар ижроқўми жумҳурият Президентининг Улуғ Ватан уруши қатнашчилари ва байналмилалчи жангчилар ҳамда урушда ҳалок бўлганларнинг оилаларига қўшимча имтиёзлар яратиш ҳамда шахсий чорвачилик хўжаликларини мол, парранда ҳамда озуқа билан таъминлашни яхшилаш тўғрисидаги фармонларини бажариш учун бир қатор эътиборга лойиқ тадбирларни амалга оширмоқда.

Айниқса, Улуғ Ватан уруши ногиронлари, қатнашчилари ва байналмилалчи жангчиларга алоҳида ғамхўрлик кўрсатилмоқда. 1990 йилнинг ўзидаёқ ана шундай имтиёзга эга бўлган беш кишига уй-жой берилди. Бу йил яна 14 нафар фахрийга уй ажратилди. Бундан ташқари Улуғ Ватан уруши иштирокчилари ва ногиронларидан 61 нафарига ҳозирги кунда яшаб турган жойлари ўзларига мулк сифатида берилди. Шунингдек, уларнинг уйларига телефон ўрнатиш юзасидан белгиланган тадбирлар ҳам бу йил ниҳоясига етказилади. Навбатда турган барча кишилар телефон оладилар.

Шаҳар ижроқўми аҳолининг шахсий чорвачилик хўжаликларини ривожлантиришга ҳам катта эътибор бермоқда. Жумҳурият Президентининг қарорига биноан хонадонлардаги чорвани яйратиб боқиш учун ноҳия ҳудудидан 190 гектар яйлов ажратишга муваффақ бўлинди. 1990 йилда ҳар бир қорамол ҳисобига 50 килограммдан ем тарқатилди. Албатта, бу ҳали кам. 1991 йилда шу мақсадда ажратилган озуқа турларини кўпайтириш кўзда тутилмоқда.

Фармоннинг ижроси билан маҳалла қўмиталари шуғулланмоқдалар. Ҳозир маҳаллаларда ташкил этилган комиссиялар ҳар бир оиланинг имкониятини ўрганиб чиқмоқда. Мақсад аҳоли қўлидаги чорва моллари сонини кўпайтиришдир.

В. КАЛИТВИНЦЕВ,
Ғазалкент шаҳридаги 5-маҳалла қўмитаси котиби.

• Китоблар оламида

МАҚОЛ — ТАРБИЯ ВОСИТАСИ

МАҚОЛ одамзод онгли фаолиятининг, заруриятнинг натижасидир. У асрлар давомида халқнинг ижтимоий-иқтисодий кузатишлари натижасида юзага келган. Мақоллардаги фикрий теранлик, пурмаънолик ва сўз жозибаси бадиий тафаккур тараққиёти билан боғлиқ ҳодиса ҳисобланади. Ўзбек халқи жаҳонда энг кўп мақол ижод қилган халқлардан биридир. Шарқ халқларининг оғзаки ижоди, хусусан, мақоллар ҳозиргача ҳам бутун олам донишмандларини ҳайратга солиб келмоқда. Ўзбек фольклоршунослигида халқ мақолларини тўплаш, илмий тадқиқ этиш ва унинг китобати борасида қатор ишлар қилинди. «Ўзбек халқ мақоллари»нинг икки жилдлик академик нашри бу соҳада катта воқеа бўлди. Таниқли фольклоршунос олимлар Тўра Мирзаев, Баҳодир Саримсоқовлар китобга ёзган сўзбоши келгусида мақоллар назариясини яратишдаги илмий тадқиқотлар учун муҳим манба бўлиб хизмат қилади.

Бироқ ўзбек халқ мақоллари тарбиявий йўналишда кенг ва чуқур тадқиқ этилгани йўқ. Ҳолбуки бола тарбияси масаласи ўзбек халқ мақолларида етакчи мавзулардан бири саналади. Шу сабабли Шарқда таълим назарияси яратилгунга қадар ягона тарбия воситаси ҳисобланган халқ оғзаки ижодида мақоллар ҳам муносиб ўрин эгаллаган. Бу фикр тасдиғи учун оғзаки ва ёзма манбалардан истаганча далиллар келтириш мумкин. Туркий халқларнинг буюк бобокалони Юсуф Хос Ҳожиб XI асрда яратган «Қутадғу билиг» асарида мақоллардан ўзининг дидактик принципларини тасдиқловчи далил сифатида санъаткорона фойдаланган. Бугунги кунда ўзлигини чуқур англаб етган, миллий қадр-қимматини ҳар нарсадан юқори қўювчи халқларда мақоллар бўйича алоҳида ўқув қўлланмалари, дарсликлар яратилган. Бизда ҳали ҳеч ким бундай хайрли ишларни рўёбга чиқариш хусусида ўйлаб кўргани ҳам йўқ. Ҳатто «Алифбе», «Ўқиш китоби», «Ватан адабиёти» дарсликларида ҳам ҳозиргача халқ мақолларини ўрганишда таълимнинг дидактик қоидаларига амал қилинмай келинмоқда.

Мақоллар ўқувчи нутқини ўстириш, сўз бойлигини орттиришдан ташқари муҳим тарбиявий хусусият касб этгани учун ҳам таълим ва тарбия ишида ўрганилиши керак. Таассуфки, таълим ва тарбия ишлари сохта сиёсатга бўйин эгдирилган даврларда тарбия ишида ҳам халқ мақолларини ўрганишда ғайриилмий фаолият авж олди. Натижада барча мавзуларда янги «мақол ижодкорлиги» бошланганлиги ҳаммага маълум. Бу борада, айниқса, атеистларнинг «билимдонлиги» яққол кўзга ташланди: «Дангаса билан худо — туғилган оғаини, улар ҳеч иш қилмайдилар», «Билим фанни, жаҳолат эса динни яратади», «Худонинг амри ҳечдир», «Дин илм-фан юзига парда тортади», «Дин хурофоти —ақл ҳалокати»... Майли, кишиларда, хусусан, ёшларда атеистик дунёқарашни шакллантириш ва камол топтириш зарур ҳам дейлик. Лекин бу ишни амалга ошириш учун юқоридагидек мақолларни тўқиш шунчалик шартми? Ваҳоланки, одамзод пайдо бўлгандан бошлаб ниманидир худо сифатида қабул қилган, шунга интилиб яшаган. Дин тарихига юқоридагидек муносабатда бўлиш маърифатсизликдан ташқари, жаҳолат, басирликдир. Негаки, ислом динининг қимматли ёдгорлиги бўлган «Қуръон»да киши тарбиясига салбий таъсир кўрсатувчи бирорта сўз йўқ.

Турғунлик даврида кўп соҳаларда юз берганидек, мақолларни ҳам сунъий равишда ижтимоийлаштиришга уринишлар бўлган. Масалан, «Кампирнинг дарди ғозада» матали изоҳини «Ўзбек тилининг изоҳли луғати»да (II том, 667-бет) «Кампирнинг дарди ғўзада», яъни «ҳар ким ўз ташвиши, ўз истаги, мақсади ҳақида ўйлайди ёки қайғуради, деган маънода ишлатиладиган матал», деб ўқиймиз. Профессор Абдурашид Абдуғафуров мазкур маталдаги «ғоза» «ғўза» сўзига асоссиз алмаштирилганлигини «Ғозадин юзларда тобу» («Ёшлик», 1989 йил, 11-сон) мақоласида исботлаб, маталнинг тўғри ва тўлиқ маъносини изоҳлайди: унда ёши ўтган аёлларнинг пардоз-андоз, жумладан, ғоза (элик) воситасида ўзларига оро бериб, ёш ва чиройли кўринишга уринишларига киноя этилган. Кўпинча мақол англатган маънони тўғри англамаслик эса билиб-билмай унга айб қўйилишига олиб келмоқда.

Бугун халқимиз йўқотган қадрини қайта тикламоқда. Унутилган байрамларимиз, удум ва одатларимиз қатори халқ мақолларига нисбатан муносабатимизни ҳам ўзгартирмоқ керак.

М. АҲМЕДОВ,
илмий ходим.

ХАЛҚ ИЖОДИЁТИ—ХАЛҚҚА

● ТОШКЕНТ вилояти миқёсидаги III Бутуниттифоқ халқ ижодиёти фестивали муносабати билан ўтказилаётган кўрик-беллашувларга якун ясалди. Уч йил давом этган бу баҳсларда неча-неча хушовоз хонандалар, раққосалар, лапарчилар, мақомчилар, умуман санъатга ҳавас қўйган жуда кўплаб ёшлар иштирок этишди. Яқинда фестивалнинг якунловчи концерти Тошкентдаги тўқимачилар маданият саройида бўлиб ўтди. Концертда вилоят маданият муассасаларининг 7 та ғолиб ашула ва рақс дасталари, 4 та халқ оғзаки ижодиёти жамоалари, 2 та мақомчилар дастаси ва бошқа ҳаваскор гуруҳлар қатнашдилар.

Концерт бошланишидан аввал Тошкент вилоят ижроия қўмитаси маданият бошқармаси бошлиғи Зоҳид Солиҳов ҳамда унинг ўринбосари Юлдуз Юсуповалар ғолибларга пул мукофотлари топширишди.

Тантанада ўзбек урф-одатига кўра қатнашчилар ҳам меҳмон қилинди. Маданият бошқармаси бошлиғи фестивални уюшқоқлик билан ўтказган шу бошқарма илмий-методик маркази халқ ижодиёти бўлимининг мудири Мураджон Мирҳабибов, марказ директори Алишер Бузруков ҳамда методистлар Рустам Орифхўжаев, Тўхтамурод Умурзоқов, Тоҳиржон Зонтовларга миннатдорчилик билдирди.

Ғолиблар иштирокида катта концерт намойиш этилди.

Р. СОДИҚБЕКОВА.

• *Соғлиқнинг қадрига етайлик*

ВАНГА ЎГИТЛАРИ

Жаҳонга машҳур башоратчи, ғайритабиий қобилият эгаси, болгариялик Ванга ўзининг шифокорлиги билан ҳам ҳайратомуз натижаларга эришиб келмоқда. У беморларнинг дардини осонгина аниқлаб беради, айни чоғда ўзига хос усулда даволай олади. Ванга деярли ҳамма касалликларни гиёҳлар билан даволаш мумкин, деб ҳисоблайди.

Ванга инсоният ракдек энг даҳшатли касалликдан халос бўладиган кун узоқ эмас, ракни даволайдиган дори топилади, деб қатъий ишонади. У «шундай кун келадики, ракни ҳам темир занжирларга боғлаб ташлашади» дейди. Бу нима дегани? Ванга бу саволга дорида темир моддаси бўлиши лозим, инсон танасида бу модда етишмаётганлиги сезилмоқда, деб жавоб берган. Унинг фикрича, келажакда инсон ҳаёт фаолиятини яхшилаш учун шифобахш восита ҳам яратилади. Уни Ванганинг фикрича от, ит ва тошбақа гормонларидан тайёрлайдилар. Нима учун айни ана шу ҳайвонлардан? Сабаби: «От кучли ҳайвон, ит — чидамли, тошбақа эса — узоқ умр кўради».

Гиёҳлар билан даволашда Ванга улардан тайёрланган қайнатмаларни ичиш керак эмас, балки уларни устидан қуйиш керак, негаки бу суюқ дорилар инсон танасига тери орқали яхшироқ таъсир қилади, деб маслаҳат беради.

Ванга ҳеч қачон расмий медицинани инкор этмайди, унинг ҳамма соҳалардаги ютуқларини тан олади. Ванганинг даволашга оид маслаҳатлари умумий қабул қилинган муолажа усулларига нисбатан одамга кўпроқ ёрдамчи таъсир кўрсатади. Бироқ Ванга ҳадеб дори-дармон ичавериш зарарли, деб ҳисоблайди. Чунки дорилар табиат таъсир этадиган йўлларни беркитиб қўяди. Ванга медицина соҳасидаги кашфиётларни қувонч билан қарши олади, айниқса, нина билан даволаш кенг йўлга қўйила бошлаганлигини тўғри деб билади. Нина билан даволовчи бир шифокорга у шундай деган:

«Сизнинг даволаш усулингиз тўғри, лекин муваффақиятга эришиш учун металл ниналар билан эмас, балки сополдан ясалган ниналар билан ишлаш лозим. Қадимда шундай қилишган. Фақат ниналарни электрда эмас, кўмир чўғида қиздириш лозим, чунки одамда ҳам тоқ бор, электрда қиздирганингизда сиз унинг токини кучайтириб юборасиз, бу эса муайян жойларга тўғри таъсир этишга халақит беради».

Ванганинг табобатидан ҳамма учун умумий бўлган маслаҳатлар олиш мумкин. Лекин Ванга ҳар қайси инсон танаси бир-бириникидан тамомила фарқ қилади ва ҳатто бир хилдаги касаллик билан оғриган бўлса ҳам ўзича алоҳида даволашни тақозо этади, деб ҳисоблашини ҳам эътиборга олиш керак. Шунга қарамай унинг гиёҳлар билан даволаш усулларида умумийлик кўп. Шулардан айримларини келтирамиз.

● Оқ қон касали билан оғриган беморга Ванга гулхайри илдизи шарбатини ичишни, шундай дардга чалинган болага ўша гиёҳ меваси шарбатини ичишни маслаҳат берган.

● Жигар циррозидан қийналган кишига оқ унга қорилган кўкрак сути ичишни тавсия этган.

● Боши билан йиқилиб тушгач, босинқираб сира ухлайолмаган боланинг ота-онаsiga уни эрталабки шудрингга чўмилтириб олиш лозимлигини айтган. Тўғрироғи, тоза чойшабни шудринг тушган майдонга ёзиб ҳўллаб, намлигича боланинг устига ёпиш керак, деган. Кейинроқ боланинг отаси фарзанди соғайиб кетганини келиб айтган. Ванга умуман шудрингга катта эътибор беради. Эрта тонгда ўсимликлар шифобахш модда ажратиб чиқаради, деб ҳисоблайди у.

● Уч ойча ҳарорати тушмаган болани ғўра узумнинг қайнатмасига чўмилтиришни маслаҳат берган.

● Тери касаллиги (экзема)га дучор бўлган беморга ўрмон гулларини териб, уларни қайнатиш ва сувига чўмилишни тавсия қилган.

● Жуда қаттиқ қичима қийнаган одамга бир килограмм арпа қайнатмасига чўмилишни маслаҳат берган.

● Буйраги касал ўсмирга қовоқ уруғидан чой тайёрлаб ичишни, шунингдек иккита қоғоз халтачадаги зиғир уруғини туйиб, қайноқ компресс қилиш ва уни оғриётган жойга қўйишни буюрган.

● Тутқаноқ тутадиган болага ўрмон пичанини сувга қайнатиб, ўшанга ювиниш кераклигини айтган.

● Йўтал қийнаган одамга бир ҳафта давомида зиғир уруғидан тайёрланган чой ичиб туриш ва муздек сув истеъмол қилмасликни таклиф этган.

● Юрак хасталикларининг олдини олиш учун Ванга ҳаммага дўлана гулларидан тайёрланган суюқликни кетма-кет тўрт кун йил давомида тўрт марта ичишни маслаҳат берган.

● Терининг аллергик яллиғланиши вақтида эман пўстлоғи қайнатмасига чўмилишни тавсия этган.

● Нафаси қисадиган одам кўқа (ўгай она) гулларидан тайёрланган суюқ дори ичиши керак.

● Бод одам оғриқ жойларини ёғ ва машина мойи билан мойлаб қуёшда тоблансин.

● Инфаркт арафасидаги ҳолатларда Ванга тўрт кунгача оч қоринга тоғолча дарахтидан тайёрланган чой ичиб туришни маслаҳат беради.

● Зўриқишлар туфайли бўладиган бош оғриғи қийнаган аёлга ҳар куни кечқурун уйқудан олдин сувда эритилган қанддан бир ош қошиқ ичиб туришни тавсия этган.

● Асаб бузилиши натижасида юрак уришидан шикоят қилган аёлга ярим килограмм лимон кесиб, асал билан аралаштириб, эрталаб ва кечқурун бир ош қошиқдан ичиб туришни буюрган.

● Ванганинг фикрича, қанд касаллиги ва оқ тангачали доғлар кучли асабий зўриқиш, қўрқув ва қаттиқ кечинмалардан кейин пайдо бўлади. Қанд касаллигининг дастлабки босқичида маймунжоннинг устки баргларидан тайёрланган қайнатма ичиб турилса касаллик ривожланмайди.

● Ванганинг фикрича, ошқозон яраси яхши чайналмай ютиш ёки жуда иссиқ таом истеъмол қилишдан ҳосил бўлади.

● Нафас қисиш, дейди Ванга, кўп ҳолларда чарчаган одам муздек сув ичса пайдо бўлади.

● Шишлар кўпинча йиқилиш ёки бошқа хил шикастланишлардан кейин пайдо бўлади, баъзан анча вақт ўтгандан кейин ҳам ривожланиши мумкин.

С. МУСАЕВ тайёрлаган.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

МУШУКЛАР ТУФАЙЛИ ЖАНГНИ ЮТҚИЗИШДИ

● МИСРЛИК олимларнинг тадқиқотлари мушукнинг қадимги мисрликлар ҳаётидаги роли ҳақида қизиқарли маълумотлар берди.

Улар мушукни муқаддас ҳайвон деб ҳисоблаганлар ва бу қатор маросимлар ва урф-одатларда акс этган. Масалан, ўт тушганда уй эгаси биринчи навбатда мушукни сақлаб қолиш ҳақида қайғуриши керак бўлган. Бу ақидани бузиш катта гуноҳ ҳисобланган. Ривоятларда айтилишича, мисрликлар форслар билан бўлган жангларнинг бирида худди шу мушук туфайли енгилганлар. Жанг вақтида форслар қўлларида қалқон ўрнига мушукларни кўтариб олиб ҳужум қилганлар, деб хабар беради «Орбита» ҳафталиги (Болгария).

ОДАМ — КОМПЬЮТЕР

● СИЗ таржима қилинган хорижий сўзларни ёки севган шоирингизнинг сатрларини, ҳикматлар; кенг тарқалган ҳангомалар ёки ошпазлик рецептларини, қариндошларнинг, дўстларнинг туғилган кунлари ва телефон номерларини осон эсингизда сақлаб қолаоласизми? Ереванда яшовчи 27 ёшли юрист Самвел Гарибян бу масалада устаси фаранг чиқиб қолди.

Уни имтиҳон қилувчи С. Гарибянга биринчи галда 1.000 (мингта) бутунлай нотаниш сўзлар — араб, урду, кхмер, бенгал, инглиз, дари, немис, эсперанто, италян... сўзларини эслаб қолиш ва айтишни таклиф қилди. Қарангки, у ҳаммасини деярли бехато такрорлади.

Олимлар унинг қобилиятини синаш мақсадида тажриба ўтказиб, маъно жиҳатидан бир-бирига боғланмайдиган 100—400 сўзнинг ҳар бирини 2—3 секунд оралатиб айтишди. Гарибян уларни осонликча эслаб қолди ва айтди, фақат ҳар 50—60 та сўзни айтганда битта-иккита хато қилди. Оддий эслаш қобилиятига эга бўлган одамлар эса фақат 4—5 марта қайтариб айтилган сўзлардан бор-йўғи 10—15 тасини эсда сақлайдилар ва айтадилар. Гарибаянни одам-компьютер, дейишлари шундан.

ЗИМБАБВЕДА ЭНГ КАТТА

● МАМЛАКАТНИНГ Чипинги шаҳри яқинида баҳайбат қизил дарахт ўсаётганлиги маълум бўлди. Осмонга томон бўй чўзган бу дарахтнинг баландлиги 59 метр, танасининг айланаси 16 метр бўлиб, у Зимбабведа энг катта дарахт деб ҳисобланмоқда.

ЭЪЛОНЛАР БУРЧАГИ

Ўзбекистон ССР Маданият вазирлиги
Ўзбекистон касаба уюшмалари федерацияси
жумҳурият мусиқа жамияти
В. И. ЛЕНИН НОМИДАГИ СССР ХАЛҚЛАРИ ДЎСТЛИГИ САРОЙИДА
26 ФЕВРАЛЬ СОАТ 19.30 ДА
ХАЛҚ ИЖОДИЁТИ III БУТУНИТТИФОҚ ФЕСТИВАЛИ ДОИРАСИДА ЎТКАЗИЛГАН ЖУМҲУРИЯТ КЎРИК-БЕЛЛАШУВИ ҒОЛИБЛАРИ ИШТИРОКИДА

ЯКУНЛОВЧИ КАТТА КОНЦЕРТ

ҚАТНАШАДИЛАР:

ХОРАЗМ МАҚОМЧИЛАР ГУРУҲИ;
Андижон вилоятининг «НАВО»;
Жиззах вилоятининг «КАМОЛОТ»

МАҚОМ ЖАМОАЛАРИ
АШУЛА ВА РАҚС ДАСТАЛАРИ ҲАМДА ОИЛАВИЙ ДАСТАЛАР

Фарғона вилоятининг «РАЙҲОН», «АНОР», Наманган шаҳрининг «НАМАНГАН ГУЛЛАРИ» ҳамда Қашқадарё вилоятининг ИСҲОҚОВлар оилавий дасталари.

ФОЛЬКЛОР ДАСТАЛАРИ:
«ЧОДИР ЖАМОЛ», «БОЙСУН», «МОМОГУЛ», «БЕС ПЕРДА», «ОРАЗИБОН», «МОҲИ СИТОРА» ва «ЧОВКИ» жамоалари.

МИЛЛИЙ АНЪАНАВИЙ ХАЛҚ САНЪАТИ ГУРУҲЛАРИ

Қўқон дорбозлари, Хоразм масхарабозлари, полвонлар, бахшилар, катта ашула, ялла ва лапар ижрочилари ҳамда машҳур қизиқчи ва аскиячилар, шунингдек жумҳурият кўрик беллашувининг ғолиб-яккахон хонандалари ҳам иштирок этадилар.

ПАТТАЛАР: В. И. Ленин номидаги СССР Халқлари дўстлиги саройи кассаларида сотилмоқда.

Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш вазирлиги
1-КЛИНИК ШИФОХОНАСИНИНГ
МАСЛАҲАТ-ТАШХИС ПОЛИКЛИНИКАСИ ҚОШИДА
(собиқ 16-шаҳар касалхонаси)

ПУЛЛИК ХИЗМАТ БЎЛИНМАСИ ФАОЛИЯТ КЎРСАТМОҚДА

Бўлинмада гастроэнтерология (ошқозон-ичак йўллари, жигар, ўт пуфаги, меъда ости безн ва ҳоказо касалликлар), урология, шу жумладан, эркаклар бепуштлиги, нефрология, кардиология, неврология, жумладан, болалар неврологияси, томирлар жарроҳлиги, проктология, гинекология, болалар урологияси, жарроҳлик бўйича маслаҳат ва даволаш ёрдами кўрсатилади. Беморларни тажрибали мутахассислар: доцентлар ва профессор қабул қиладилар.

Хорижда ва ватанимизда ишлаб чиқарилган энг замонавий аппаратуралар ёрдамида қуйидагича текшириш ишлари ўткаазилади: ультратовуш — УЗС, рентген-радиология, эндоскопия, функционал-ташхис ва лаборатория. Ҳар куни нина-рефлекс муолажаси (нина санчиш) хонасида физиотерапия муолажалари ўтказилади. 30 дақиқа ичида қон ва резус гуруҳлари аниқланади, 24 соат ичида қон Вассерман реакциясига текшириб берилади.

Гинекология, гастроэктерология, урология, пульманология ва бошқа шамоллаш касалликларини даволашда тайёр ҳолдаги самарали Филатов зардоби ва стафилококка қарши қон плазмаси тавсия этилади.

Гинекология, урология, аллергия касалликларини даволашда даволаш плазмофорези тавсия этилади.

Пуллик хизматлар бўлинмасида буйрак ва ўт халтасидаги тошларни экстрокорпором усулда майдалаш, яъни уларни жарроҳлик аралашувисиз олиб ташлаш лозим бўлган беморни тўлиқ текшириш ва ажратиб олиш.

Узоқ вилоятлардан келган беморлар текшириш даврида («Медик») «Шифокор» меҳмонхонасига жойлаштириладилар.

МУАССАСАЛАР ВА ТАШКИЛОТЛАР, ЖАМОА ХЎЖАЛИКЛАРИ ВА ДАВЛАТ ХЎЖАЛИКЛАРИ, АГРОСАНОАТ БИРЛАШМАЛАРИНИНГ РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш вазирлигининг
1-КЛИНИК ШИФОХОНАСИ
БЕМОРЛАРНИ ТЕКШИРИШ ВА ДАВОЛАШ ЮЗАСИДАН

ШАРТНОМАЛАР ТУЗАДИ

Ташхис ишларининг замонавий аппаратлар воситасида, малакали мутахассислар томонидан олиб борилиши кафолатланади.

МАНЗИЛИМИЗ: Тошкент шаҳри, Чилонзор ноҳияси, Фарҳод кўчаси, 2-уй. Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш вазирлигининг 1-клиник шифохонаси (20, 34, 50, 69, 70, 75, 79, 80, 116, 182, 187-автобуслар; 7, 16, 19, 23-троллейбуслар билан Жанубий вокзалдан ва «Самарқанд» автостанциясидан Фарҳод кўчаси бўйлаб икки бекат юрилади). Телефон: 77-35-60.

• ЦИРК •

● ШУ КУНЛАРДА Тошкент Давлат цирки томошабинлар билан ҳар қачонгидан ҳам гавжум. Тошкентликлар ва пойтахтимиз меҳмонлари бу ерда ХХРнинг Шинжон-уйғур мухторниятдан жумҳуриятимизга меҳмон бўлиб келган цирк санъати усталарининг қизиқарли ва ранг-баранг томошаларидан баҳраманд бўлишаётир. СУРАТЛАРДА: Шинжон-уйғур мухторияти цирк усталарининг чиқишлари.

Суратқаш Н. МУҲАММАДЖОНОВ.

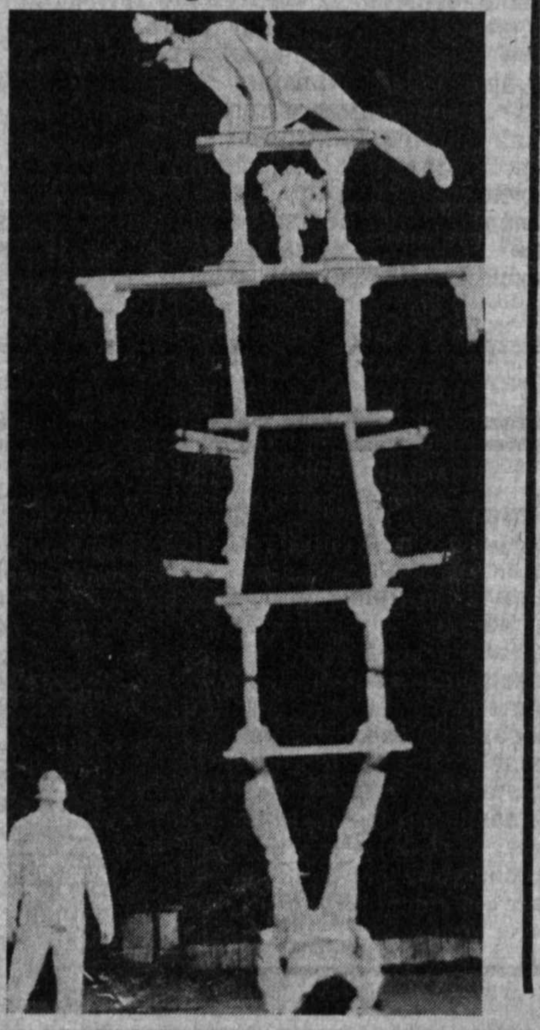

ИМОРАТБОП ПЛИТАЛАР

«ОҲАНГАРОНТЕМИРБЕТОН» кооперативи қурилиш материаллари ишлаб чиқаришни тобора кўпайтирмоқда. Бу ерда тайёрланаётган асосий маҳсулот — темир-бетон плиталари асосан саноат иморатлари, автомобиль гаражлари қурилишида ишлатиларди. Шаҳар ва ноҳиядаги қурилиш ташкилотлари уйлар қаватлари орасига қўйиладиган текис плиталарни олиш учун Ангрен ва Олмалиқдаги темир-бетон буюмлари заводларига мурожаат қилишар, бироқ кўпинча қуруқ қайтишарди. Шунинг учун бундай конструкцияларни тайёрлаш муаммоси кооператив жамоасини ўйлантириб қўйди. Агар бу муаммо ҳал қилинса ёғочтахта ташвиши ҳам анча камайган бўларди.

Шуни ҳисобга олиб ўтган йил ўрталарида кооператив ҳузурида «Монолит» кооперативи барпо этилди. У асосан узунлиги 590 сантиметр, эни эса 120 сантиметрли хоналар устига ёпиладиган темир-бетон конструкциялари тайёрлашга ихтисослаштирилди. Дастлабки ойда бундай маҳсулотдан 73 куб метр тайёрланди. Декабрь ойида эса унинг ҳажми 631 куб метрга етди. Ҳаммаси бўлиб деярли 1800 куб метр шундай плита тайёрланди.

— Ҳозирги вақтда ҳар куни ўртача 20 та шундай бетон плиталари тайёрлаяпмиз,— дейди кооператив раиси Бахтиёр Эгамбердиев. — Лекин бу талабни қондирмаяпти. Шунинг учун ишда суръат ва сифатга эътиборни янада кучайтирамиз. Бу йил якка тартибда уй қурувчилар учун ками билан 5 минг куб метр шундай плита етказиб беришни мўлжаллаб қўйдик.

О. ХУШНАЗАРОВ.

Муҳаррир Н. НАСИМОВ.

ОЙНАИ ЖАҲОНДА

Чоршанба

13 ФЕВРАЛЬ

● ЎзТВ I

9.00 «Мўлжалга қўниш». Телефильм.
9.30 «Алангали болалик йиллари». Бадиий фильм (М. Горький номли киностудия).
10.40 Рустам Бойтўра. «Яраланган қуш ҳамон учмоқда». Видеофильм.

* * *

18.00 Янгиликлар.
18.05 Болалар учун фильм. «Диққат, шаҳарда сеҳргар бор».
19.00 «Қувноқлар даврасида».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 «Мувозанат».
20.20 «Сут худоси». Катталар учун мультфильм.
20.30 «Ахборот».
20.50 Хонандалар Маҳбуба Ҳасанова ва Бекназар Дўстмуродовлар куйлайди.
21.30 Москва. «Время».
22.15 «Инсон ва қонун».
23.10 «Олтин бешик».
00.35 Янгиликлар.
00.45 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

19.05 «Тошкент» студияси кўрсатади. «Айни ҳаракат пайти» (рус тилида).
20.00 «Пульс». Хабарлар (рус тилида).
20.10 «Йўл ёқасидаги уй». Фильм-концерт.
20.50 «Миришкорлар».
21.30 ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ.

● МТ I

7.00 «Тонг».
9.30 Ишчан чопар.
9.45 «Болалар мусиқий клуби».
10.30 «Бинафшаранг хаёллар». Уч серияли телевизион бадиий фильм. 1-серия.
11.20 «Чўчқабоқар». Мультфильм.
11.40 «Хитой рицарлари». Телевизион бадиий фильм. 1-серия.
12.30 «ТСН».
12.45 «Хитой рицарлари». Телевизион бадиий фильм. 2-серия.
13.35 «Степ оҳангларида сайр». Фильм-концерт («Лентелефильм»).
14.25 Мультфильм.
14.40 Халқ чолғулари ижрочилари IV Бутунроссия танлови.
15.30 «ТСН».
15.45 «Гаровга тикилган ҳаёт». Кўп серияли телевизион бадиий фильм. 3-фильм.
16.40 «Иккинчи Украина фронти. Хроника ва хотиралар». Ҳужжатли фильм.
17.20 «1991 — Моцарт йили». Ми бемоль мажор квинтети.
17.40 Болалар соати (инглиз тили дарси билан).
18.40 РСФСР халқ артисти О. Воронец куйлайди.
19.00 «ТСН».
19.15 «Нодипломатик суҳбатлар». Кўрсатувда СССРнинг Франциядаги фавқулодда ва мухтор элчиси Ю. В. Дубинин иштирок этади.
19.40 С. Прокофьев. Скифларнинг «Ала ва Лоллий» сюитаси.

МТ экранида Пекин телевидениеси

20.00 «Лунтандаги ярмарка». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси (ХХР).
20.40 «Бинафшаранг хаёллар». Уч серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 2-серия.

*

21.30 «Время».

*

МТ экранида Пекин телевидениеси

22.15 «Ли Дачжао». Телевизион бадиий фильм премьераси. 1-серия. (ХХР).

*

23.40 «Опера шинавандалари клуби».

Тунги телевидение

00.45 «Матонат». Беш серияли телевизион бадиий фильм. 2-серия. 1-қисм.
01.40 «Шекспирнома». Фильм-балет («Экран»).

ТЕЛЕТОМОШАБИНЛАР ДИҚҚАТИГА!

Профилактика муносабати билан чоршанба, 13 февраль куни МТ II кўрсатувлари соат 17.45 дан бошлаб кўрсатилади.

● МТ II

17.45 Россиянинг ҳужжатли экрани.
19.15 «Кинопанорама». СССР халқ артисти В. П. Басовнинг ижодий портрети.
20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар!
20.45 Россиянинг парламент хабарномаси.
21.00 Украина мусиқий фольклорининг концерти.
21.30 «Время» (сурдо таржимаси билан).
22.15 Хоккей. СССР чемпионати. «Сокол» — «Спартак». 2 ва 3-даврлар. Киевдан олиб кўрсатилади.
24.00 Н. С. Лесков. «Мафтункор дарвеш». Телеспектакль.

Тошкент ҳақиқати («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА»)

БИЗНИНГ МАНЗИЛГОҲ: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32.

МУҲАРРИР ўринбосарлари — 335885, 325747, 325748, 337916; масъул котиб — 334808, 325353; масъул котиб ўринбосарлари — 325750; БЎЛИМЛАР: мафкура — 325778, деҳқончилик-саноат — 325647; саноат, қурилиш ва транспорт — 325749; маҳаллий Советлар ҳаёти — 325645; ижтимоий масалалар — 325556; маданият — 325767; адабиёт ва санъат — 325553; ахборот, ҳарбий-ватанпарварлик — 325733, хатлар ва оммавий ишлар —334048, 325354; жамоатчи кенгаш қабулхонаси — 334048, 325354; эълонлар бўлими — 325727.

Буюртма — 4875. Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Индекс: 64672. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12